Štev. 32 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v nedeljo 6. februarja 1921 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLVI

izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57

Nemčija v oderuških kleščah

Sklepi zadnje medzavezniške konference v Parizu o razorožitvi Nemčije, zlasti pa o vojni odškodnini, ki naj jo plača zaveznikom, so vzbudili, kakor je bilo pričakovati, enodušen velikanski odpor v vsej državi. Vsa zbornica zahteva, da se ti sklepi katkomalo zavrnejo, naj se zgodi karkoli. Tudi zastopstva posameznih nemških pokrajin, v kolikor so se zamogla že izjaviti, so se postavila na to stališče. Vesoljno nemško časopisje pa je zagnalo tako silovit krik, da je završalo po vsej državi kakor ob sklepu versailleske pogodbe.

Ta silna nemška razburjenost je utemeljena v zares gorostasnih zahtevah, o katerih bomo spodaj še govorili, drugič pa ima svoj vzrok v razočaranju, ki so ga Nemci doživeli, zakaj nikakor niso pričakovali takega izida zanje usodepolne pariške konference.

Nemci so bistrih oči in tankih ušes sledili kot po navadi posvetovanju mogotcev zapadnih velevlasti. Nesporazumljenje med Angleži in Francozi, ki je grozilo, da razbije konferenco, jih je navdalo z upanjem, da bodo Angleži hoteli in znali preprečiti uveljavljenje pretiranihf rancoskih zahtev.

To pričakovanje ni morda temeljilo na kakšnih malenkostnih spornih zadevah med zavezniki, ampak je bilo utemeljeno na uvaževanja vrednih okoliščinah. Ako hočemo to bolje razumeti, moramo poseči nekoliko globlje.

Predvojna nemška statistika o vrednosti izvoznega in uvoznega blaga izkazuje sledeče številke: uvoz: 10.700 milijonov mark, izvoz 10,000 milij. mark. Vrednost mark je razumeti v zlatu.

Resnica je, da je nemški izvoz, ki je le malo zaostajal za angleškim, tvoril resno konkurenco angleški trgovini in obrti; z druge strani pa je petina angleškega izvoza šla v Nemčijo. Nemčija je bila v vrsti angleških izvoznih trgov na drugem mestu. Če je torej z ene strani nemška izvozna trgovina ogroževala angleški kapital, je z druge strani Anglija imenitno oddajala svoje surovine nemškemu tekmovalcu.

Danes, po strahovitem vojaškem, političnem in gospodarskem porazu je Nemčija prenehala biti Angležem konkurent. Anglija se je otresla nevarnega tekmeca, toda zato je izgubila nemški trg za svoje izvozno blago. Gospodarsko oslabljena, skoraj uničena Nemčija ne more plačevati angleških surovin, posebno z ozirom na visoko valuto angleške novčne enote.

Iz teh razlogov je v interesu angleških kapitalistov, da se Nemčija gospodarsko toliko dvigne, da bo zamogla postati zopet odjemalec angleških surovin.

Gospodarsko pa se more Nemčija dvigniti, ako dobi prvič potrebne kredite za nakup potrebnih surovin, drugič pa mora najti take izvozne trge, da ne bo delala konkurence svojim zapadnim sosedom, med katerimi je seveda v prvi vrsti misliti na Angleško. Tu prihaja v poštev Rusija, ki je bila najboljši odjemalec nemških izdelkov pred vojno. Zato je naloga Anglije precej težavna in zamotana, t. j. zavarovati se mora tudi v bodoče pred nemško konkurenco, istočasno pa pustiti toliko sape Nemcem, kolikor pride to v prid angleškim kapitalističnim interesom.

Na te razloge so stavili Nemci svoja upanja, ki so jih lahko bridko prevarila.

Dasi so tudi določbe glede razorožitve stroge in poniževalne, vendar ne pomenijo nič napram tistemu uničujočemu »plačilnemu povelju«, katerega namen je dvojen: 1. zavezniki, predvsem Francozi, hočejo imeti res denar, ker ga potrebujejo, in ker je pravilo, da kdor je razbil, ta plačaj; 2. zavarovati se hočejo pred gospodarsko silo sovražnika za vse čase; ta namen zasledujejo zlasti Angleži.

V dosego obeh namenov je bilo treba razdeliti ogromni dolg na dolgo vrsto let, ker bo Nemčija zamogla plačati lažje več manjših svot nego manj velikih, a drugič gospodarsko suženjstvo bo dlje časa trajalo.

Za danes se hočemo pečati le s prvo izmed obeh zgoraj omenjenih točk. Vprašati se nam je, kako je mogoče, da so v Parizu sklenili nekaj tako blaznega. Letni obroki se stopnjujejo, tako da bo prva leta Nemčija manjše svote »odrajtovala« zaveznikom. Polagoma z leti pa ti obroki rastejo od 2 do 6 milijard zlatih mark.

Že prva svota 2 milijard mark, ki naj jo po sklepu omenjene konference plača Nemčija zavezniko mv dveh polletnih obrokih od 1. maja 1921. do 30. apr. 1922., je z ozirom na obupni gospodarski položaj Nemčije tako visoka, da je Nemčija ne bo zmogla.

Pred vojno izkazuje nemški državni proračun 4 milijarde vseh dohodkov. Tedaj je bila država v cvetu, v položaju, ki se ne da niti primerjati z današnjim brezupnim stanjem. Poleg tega je izgubila na podlagi versailleske pogodbe desetino svojega ozemlja in prebivalstva, vse kolonije, 1/2 premogovne produkcije in če izgubi še Gorenjo Šlezijo, 3/4 svoje železne produkcije, da niti ne omenimo izgube na človeških silah, oskrbovanje vojnih sirot, vdov itd.; potem pa pride še valuta marke, katere vrednost je padla na dvanajstino njene prejšnje veljave.

Iz povedanega sledi, da je po človeškem računu izključeno, da bo Nemčija mogla zadostiti tem zahtevam.

Pa to ni še vse. Pride še 12% tni izvozni davek, kateri ima svoje posebne zavratne namene, o katerih bomo govorili v enem prihodnjih člankov; ta določba nam prikazuje zapadne kulturonosce v njihovi pravi kramarski duševnosti.

Nemški odpor je tako upravičen, da ga mora razumeti vsak človek, ki čuti količkaj pravičnosti in človekoljubja v sebi.

Jugoslavija

Ustavotvorna skupščina odgodena do srede marca

BELGRAD, 4. Ustavotvorna skupščina se je odgodila do srede meseca marca, da bo komisija za ustavo mogla izdelati načrt ustave in zvršiti svoje delo.

Odkritje spominske plošče francoskim vojakom

BELGRAD, 4. Iz Kosova brzojavljajo: Semkaj je prispel general Franchet d' Espérey, ki bo prisostvoval posvetitvi spominske plošče v Gračaniči v spomin francoskim vojakom, ki so padli v Srbiji.

Francija

Posvetovanje med Pilsudskim in Millerandom

PARIZ, 4. Maršal Pilsudski je šel ob 11 v elizejsko palačo in se je s predsednikom Millerandom dolgo pogovarjal.

Anglija

Zavezniki proti Habsburžanom

LONDON, 4. Angleška vlada je obvestila ogrsko vlado, da so zavezniške vlade proti temu, da se na ogrski prestol poklical kak Habsburžan.

Znižanje cen moki na Angleškem

PARIZ, 5. »Matin« ima iz Londona vest, da je angleška vlada odredila znižanje cene moke za en šiling na vrečo. Celokupno znižanje znaša dosedaj že 12 šilingov in v kratkem času bo sledilo novo znižanje.

Anglija odpravila davek na vojne dobičke

PARIZ, 5. Listu »Echo de Paris« javljajo iz Londona: Vest o odpravi davka na vojne dobičke je bila sprejeta v angleških trgovskih in obrtniških krogih z velikim zadoščenjem. Opažajo se blagodejne posledice tega ukrepa. Pričakuje se, da se bodo začele zopet živahne kupčije in da se brezposelnost znatno ublaži.

Italija

Minister Beneš pri grofu Sforzi

RIM, 4. Danes ob 17 je češkoslovaški minister za zunanje zadeve g. Beneš šel obiskat italijanskega ministra za zunanje zadeve grofa Sforzo, s katerim je imel dolg pogovor. Nato je šel dr. Beneš k vit. Castariniju, državnemu podtajniku za zunanje zadeve. Jutri zvečer priredi grof Sforza v palači Chigi pojedino v čast g. Benešu.

Nemčija

Nemčija odločno proti pariškim sklepom

BERLIN, 4. »Berliner Tagblatt« objavlja poluradno noto, ki pravi, da Bergmann nadaljuje svoja prizadevanja. List dostavlja: Nahajamo se v dobi pripravljanja in prehoda. Razume se, da se more iti naprej le korak za korakom. Bruseljski sestanek je odložen in londonska konferenca ni še bila Nemčiji uradno naznanjena. Ta položaj bo trajal nekaj časa. »Berliner Tagblatt« javlja, da se pripravljajo nemški protipredlogi in dostavlja: Odločilni krogi so mišljenja, da kaže Briandov govor, da se Francija pripravlja na dolgotrajna pogajanja. Nemčija bo nastojala odločno na svojem stališču, da se pariški sklepi ne morejo nikakor smatrati za podlago pogajanj. Nemčija se bo v tem opirala na svojo pravico, na življenjske potrebe Nemčije in na versaillesko pogodbo. »Berliner Tagblatt« zaključuje z izjavo, da Nemčija ne računa na pomoč nikogar niti na pomoč Zedinjenih držav.

Nemčija se obotavlja tudi glede premoga

BERLIN, 4. Minister za javno gospodarstvo Scholz je pri razpravi o vprašanjih namignil na vprašanje premoga, ki ga zavezniki zahtevajo od Nemčije do 20. t. m. Nemčija bi morala do tega roka izročiti 200.000 ton premoga. Vsled pomankanja premoga v Nemčiji ni gotovo, ali bo Nemčija mogla izvršiti svoje obveze. V zavezniških državah se opaža ravno nasprotno, n. pr. v Franciji in Belgiji imajo že toliko premoga, da ne vedo, kaj bi z njim začeli. Prišlo je že tako daleč, da je uprava belgijskih premogovnikov morala odpustiti dobršen del delavcev. V Franciji in Angliji pa so odpravili izkaznice za premog. — Državni zbor se je nato odgodil do 23. februarja.

Zedinjene države

Konferenca za razorožitev narodov

WASHINGTON, 4. Predsednik komisije za mornarico, ki je imel prod kratkim pogovor s Hardingom, je izjavil danes, da bodo Zedinjene države sklicale mednarodno konferenco, na kateri se bo razpravljalo o vprašanju razorožitve.

Turčija

Turška v zadregi radi Kemal paše

CARIGRAD, 3. Optimizmu turških krogov vsled obetanja londonske konference je sledilo hudo razočaranje vseld neodnehljivosti vlade v Angori. Neki visoki turški uradnik je izjavil, da si turška vlada prizadeva, da bi nacionaliste pridobila za bolj praktično politiko. Toda ti nasveti carigrajske se ne poslušajo in ni nikakega upanja, da bi se sestavilo enotno turško odposlanstvo iz vladnih pristašev in pristašev Kemal paše za londonsko konferenco. Vsa odgovornost — je dostavil dotični uradnik — bo padla na Kemal pašo in druge poglavarje nacionalističnega gibanja. Kakor trdijo zdnje vesti, je Kemal paša izjavil, da smatra poziv na londonsko konferenco kot nekaj, kar je njemu neznano. Hotel bi biti neposredno povabljen in tedaj bi povedal zavezništvom svoje mišljenje.

Važna posvetovanja o londonski konferenci

CARIGRAD, 4. Ministrski svet se je sestal, da izdela noto, ki se predloži konferenci v Londonu. Rešid beg, ki je bil s posebno misijo v Parizu, je bil poklican nujno v Carigrad. Čim je prišel v Carigrad, je imel z velikim vezirjem važno posvetovanje. Danes ga sprejme tudi sultan.

Italijanska zbornica

Rim, 4. febr. 1921.

Po včerajšnjem glasovanju, s katerim se je zaključila razprava o notranji politiki, stopa zopet v ospredje žitni zakon. Toda obstrukcionistična taktika socialistične stranke gre bržkone proti koncu.

Danes zvečer so imeli socialisti zborovanje, na katerem se je razpravljalo o nadaljnem postopanju stranke napram vladi in parlamentu. Kakor so že včeraj vedeli poročati nekateri časopisi, mislijo namreč socialisti opustiti obstrukcijo ter stopiti v pogajanja z vlado glede žitnega zakona. Socialisti bi bili baje pripravljeni podpirati tak zakonski predlog, ki odreja dvoje cen kruha, eno za ubožne, drugo za premožne sloje. V prodajo bi prišli veliki hlebi z nizko, takozvano politično ceno, in pa manjši za imovitejše stanove. Zdi se, da bo vlada vzela v pretres ta predlog socialistične stranke in ni torej izključeno, ampak celo zelo verjetno, da pride v tem vprašanju do sporazuma med vlado in socialisti.

To bi bil prvi korak socialistične stranke na poti k sodelovanju z meščanskimi strankami v parlamentu. Po livornske mkongresu smo predvidevali, da bodo socialisti primorani izpremeniti svojo taktiko. Prvi dokaz za to trditev bomo kmalu imeli.

Komunistična parlamentarna skupina ostane najbrže še nadalje v opoziciji ter bodo komunisti sami nadaljevali z obstrukcijo. Z ozirom na njihovo majhno število pa seveda ne bodo mogli preprečiti proti volji ostale zbornice, da se sprejme zakonski načrt, za katerega bodo glasovali najbrž tudi socialisti.

Socialisti se bodo torej uklonili razmeram ter ubrali drugačno taktiko, ki bo stremela za reformami, ne pa za nasilnim prevratom. To je pač posledica livornskega kongresa, pa tudi uspeh politike, Giolittija, ki plava spretno nad vsemi strankami.

S tem, da uberejo socialisti oportunistično smer, bodo imeli prostejše roke v boju s komunisti, ki kaže, da bo srdit. Socialistom gre zdaj za strokovne organizacije delavstva. Komunisti bodo napeli vse sile, da podvržejo tudi te organizacije svojemu političnemu vodstvu in svojim končnim smotrom. Proti koncu tega meseca se bo vršilo zborovanje vseh strokovnih organizacij delavstva v Livornu. Borba za organizacije bo hujša nego ona januarskega zborovanja, ki je razcepilo stranko.

Jutri so poklicani k skupnemu posvetovanju tajniki strokovnih zvez in večjih delavskih zbornic vse Italije, da izvrše nekatera pripravljalna dela za zborovanje v Livornu. Določiti je treba nove smernice strokovnih organizacij, zlasti z ozirom na njihovo razmerje s socialistično politično organizacijo. Namen socialistov je reformirati strokovne organizacije tako, da se bo politična stranka mogla lažje posluževati teh za politični boj važnih ustanov.

Tudi na drugem livornskem kongresu se bodo socialisti potegovali, da ih sprejmo III. internacionala med svoje člane. Moskovski izvrševalni odbor pa je že uradno priznal novoustanovljeno komunistično stranko Italije za svojo članico ter tako končnoveljavno določil, da priznava edino to stranko za svojo. Tozadevna listina je podpisana po Leninu in po zastopnikih vseh dežel.

Vsekakor bo tudi drugo livornsko zborovanje zanimivo, ker bo odločilo, katera izmed obeh strank bo dobila v svoje roke najmočnejše orožje v političnem boju z meščanstvom.

Današnja seja se je pečala z nekaterimi popravki k govorom včerajšnjih govornikov ter z rešitvijo interpelacij, nato se nadaljuje razprava o žitnem zakonu. Govoril je samo Ramella (socialist), ki je začel s sledečim dnevnim redom: Zbornica ugotavlja, da je sistemiziranje državne žitne uprave le prevara, katere edini resnični namen je povišanje krušne cene, in preide k dnevnemu redu. Brani svojo stranko, ki ji očitajo da ne razume težavnosti sedanjega položaja. Vlada je v skrbeh le za ta primanjkljaj, nič pa je ne brigajo neproduktivni stroški za armado. Napada ljudsko stranko, ki zastopa interese agrarcev na škodo države in splošnosti. Govornik je za socializacijo zemlje. Zaključuje rekoč, da je postopanje njegove stranke, ki se upira sprejemu tega zakona, resnično v korist delavskih razredov.

Seja je končala ob 19'10. Jutri ob 15 se nadaljuje razprava o žitnem zakonu.

Komunizem in socialni program „Kmetskih in delavskih zvez"

(Piše dr. Josip Biteznik)

Leibnitz piše v svojem delu, ki je izšlo l. 1667., »Novus Methodus« takole: Eno je pravilo mojega sistema, da sedanjost porodi sebi bodočnost. Sedanjost je polna bodočnosti in obtežena s prošlostjo. Bodočnost vsake reči stoji v najožji zvezi z njeno prošlostjo. Vsa njegova filozofija temelji na globokem prepričanju o neprekinjenosti razvoja narave in človeka vseh gospodarskih, političnih in kulturnih naprav, kakor tudi narodnih oblik v katerih se človek rodi in razvija, kakor družine, roda, plemena naroda, človeštva. Tudi Marks povdarja to važno misel neprekinjenosti razvoja, na njo temelji on svoj filozofski, socialistični sistem: »Kapitalistični gospodarski razvoj mora sam po nujnih naravnih zakonih priti do socialističnega gospodarstva, na osnovi znanih 4 marksističnih teorij: koncentracija kapitalističnega gospodarstva, proletariziranje širokih ljudskih množic, razredne borbe, ter teorije poloma kapitalističnega gospodarskega, društvenega in državnega reda. Če tudi Marks naslanja svoj sistem na zgodovinski materializem, vendar nobeden idealist ni, tako hote povdarjal prednost ideje, kot načelo vsega razvoja človeštva, kakor je to storil Marks nehote v svojem manifestu na proletarjat celega sveta. Ta poziv na delo, na organizacijo, na revolucijo je zanikanje osnove na katero naslanja Marks svoj sistem in on sam je s svojim protislovjem o nujnosti razvoja kapitalizma v socializem in komunizem na eni strani — a na drugi strani s pozivom na proletarjat vseh dežel na revolucijo, položil kal razdora in razkola, med socialiste, ki se je pojavil najprej v literaturi med »čistimi marksisti« (Kautzky, Bebel) in »revizionisti« (Bernstein), a ki se danes pojavlja v praktičnem življenju med boljševiki in menjševiki, spartakovci - socialdemokrati, komunisti - reformisti! Marks se je instinktivno zavedel, da je tudi človek bitje navade, ki se prilagodi vsakim še tako nečloveškim razmeram (irski kmet, ruski in sibirski mužik, črnci itd.) dokler jih ne obvlada revolucionarna energija, ki jim naslika njihov nečloveški položaj, v katerem žive, vzroke bede — na drugi strani pa lepoto sveta in življenja, bogastvo sveta, ki bi moralo biti vsem na razpolago. Beda proletarca in njegove družine, naslikana v temnih barvah — »carstvo, nebesa na zemlji« naslikana v rožnatih barvah, bila je sila, ki je potegnila proletarjat vseh dežel v socializem, in danes na Ruskem v boljševiško — komunistično revolucijo. Neskončno silo duševne revolucije pozna samo oni, ki je doživel revolucijo v Rusiji. Kdor je videl slepce — »hudodelce«, ki so presedali 10-15 let v Sibiriji v ječah in slišal njih govore, mislil je da se je v njih povrnil Kristus in Sv. Frančišek Asiški, — govorili so o »ljubezni Kristusa, ki je sebe žrtvoval, da bi narode odrešil«, o ljubezni med ljudmi, narodi in državami in njih končni vzklik je bil: »Rusija vstani in odreši človeštvo«. In kdor prisluškuje z globokim čustvom, v harmoniji razuma in srca, ruski revoluciji, ki je uničila gotovo že 10 milijonov ruskih kmetov in delavcev, ki je uničila bogato rusko žitnico, 3/4 ruskega narodnega gospodarstva, ki je zahtevala tolike žrtve od ruskega naroda, kakor do danes zgodovina ni še od nobenega zahtevala, tako da je danes Rusija ena velika krvaveča rdeča rana — najde v njenih poslednjih globočinah vodo, ki bi jo hotel piti do konca svojih dni: »Živo vodo ljubezni, ki hoče ustvariti nov gospodarski, društveni, državni red. In umazane pene so samo »rdeči teror«, nebrojna umorstva, nečloveška postopanja, ki vendar niso rodila še takih ekcesov ,kot jih je rodila francoska revolucija.

Zavest pa vstaja v vsakem poznavalcu zgodovine, da človeštvo more žrtvovati samo do gotove meje, da uničevanje življenj in gospodarskih vrednot ima svoj konec. Prepričanje se vzbuja, da je Rusija le dragocena žrtev, ki bo rodila za ves svet plodove. In prav gotovo bo poznejši zgodovinar, ki bi mogel z mirnim in hladnim očesom preživeti v svojih študijah to, kar danes življenje obrazuje, in konštatirati uredbe prihajajočega gospodarskega, političnega in kulturnega življenja, vzkliknil: »to je bil plod ruske krvi«.

Zapad je spoznal nevzdržljivost današnjega reda. To spoznanje se rodi zlasti v takozvani inteligenci, kateri Marks očita, da je podpora kapitalizmu. »Duhovnik, jurist, učitelj, umetnik, inženir itd.« vsi njemu služijo, tako pravi Marks. Ali danes se tudi ona preraja. Spoznanje »inteligence« bo rodilo delo, ki pomeni radikalno reformo politike, diplomacije, gospodarstva, države, društva, z eno besedo vse kulture. Pred 2 leti sem rekel predsedniku severno-kavkazke sovjetske republike Rubinu (recte Rubinstein) in Rusu Brazovcu, ukrajinskemu boljševiku: »Rusija bo samo žrtev za zapadno Evropo, ki pride po zaslugi ruskega naroda, potom reforme do onega, kar hoče Rusija po revoluciji ustvariti.« To misel povdarja tudi Maksim Gorkij v svojem apelu na poslance »Zveze Narodov« v Ženevi.

Zato vsi znaki kažejo, da se tudi široke plasti vedno bolj o tem prepričujejo, da zapad premaga vse težave poroda novega društvenega, državnega reda brez revolucije, to pa radi tega, ker je socialna, politična in tudi gospodarska struktura zapadnih držav drugačna, kakor ona Rusije.

Tri so struje, po katerih se razvija zgodovina človeštva in v katerih stopa človeštvo k napredku: 1. Vojska, ki jo začenjajo državniki in vladarji po hladnem, matematičnem računu, 2. Revolucija, ki jo začenjajo ljudje, ki ne morejo prenašati krivičnih političnih, gospodarskih, kulturnih razmer, ljudje brez duševne harmonije in tretja struja, ki stopa danes v akcijo, ko so državniki in revolucijoneri razbili in uničili, kar se je uničiti dalo. Tretja je struja pozitivnih ljudi, ki nočejo podirati, marveč graditi, zidati, ustvarjati. Grupa, ki noče biti predmet eksperimentov, bilo državnikov, bilo revolucionarcev, ki pa tudi noče eksperimentirati z masami kmeta in delavca, marveč jim pomagati, da ž njimi v zvezi ustvarijo nov gospodarski, socialni red. Vloge ljudi so bile v zgodovini vedno razdeljene, so danes in bodo vedno. Zato stopa tudi na Primorskem struja s svojim socialnim programom, v katerega se je takoj zagnal komunist Anin v »Delu« 14. I. 1921.

(Dalje)

Politične vesti

Rdeča vojska in sovjetska zunanja politika. V eni zadnjih številk »Obščega Dělа«, t. j. dnevnika, ki ga izdajajo v Parizu ruski izseljenci, je priobčil g. F. Rodičev, znani voditelj kadetske (ruske ustavno - demokratske) stranke, zanimiv članek o sovjetski rdeči armadi s posebnim ozirom na pomen te armade in njen vpliv na zunanjo politiko sovjetske vlade.

Po vesteh, ki prihajajo iz Rusije — pravi g. Rodičev — je razvidno, da se je vstvarila posebna psihologija boljševiških vojakov, ali bolje rečeno: dve različni psihologiji. Kmetje, ki so klicani pod orožje, se ne marajo bojevati, nočejo služiti in hočejo domov. V vojni se predajajo, dezertirajo in odhajajo proč s fronte. Drugače pa je s starimi vojaki, ki so navajeni živeti na račun države, katerim ni pri sedanji socialni uredbi odprta več nobena pot, ker so se vsi odnavadili delati, dalje kmetje, ki se ne marajo več posvetiti trudapolnemu kmetskemu delu — vsi ti ljudje so postali častniki in vojaki po poklicu in niso več za nobeno drugo rabo razen za vojaško službo. Ni mogoče reči, kaj in kakšni bi lahko postali pozneje, toda sedaj so z dušo in srcem za boljševiko in za vojno. Vladi jih je nemogoče odpustiti, ker ne ve, kam z njimi. Da bi ropali in plenili brez vsakega reda! To se ne sme dopustiti, ker bi se tedaj obrnili predvsem proti komisarjem in državnemu imetju. Vsled tega je treba držati to armado v napetosti, pripravljenosti in v veri, da ji vojaško delo ne bo zmanjkalo.

Zato pa so meje sovjetske Rusije velika nevarnost za sosede. Vojna je zakon

sovjetske Rusije. Vojna je hrana za diktaturo proletariata, dokler je ne reši splošna svetovna revolucija. Kakšna bo ta rešitev, ni težko ugeniti: lakot, smrt, siromaštvo. To je jasno tudi sedanjim diktatorjem, ali za njih ni drugega izhoda, ni druge rešitve razen vojne, ki naj zanese revolucijo na vzhod in na zapad. Toda samo napredovanje proti vzhodu ne zadostuje: ono je le sredstvo za borbo proti zapadu. Vojna proti zapadu za splošno revolucijo mora priti, nanjo so boljševiki obsojeni. Oni se morda tega bojijo, toda to jim ne uide. Ali morajo odpustiti vojsko, ali pa se vojskovati.

Tako prorokuje Rodičev. Njegov namen, ki ga ne skriva, pa je šuntati zapadne države na novo vojno proti Rusiji, da bi se prehitel napad z njene strani. Dosedanje izkušnje bi ga bile morale poučiti, da zunanji napadi proti Rusiji nikakor ne ubijajo v vrstah rdeče armade zvestobe nasproti sovjetski vladavini, temveč da se dogaja ravno nasprotno.

Kako živijo ruski izgnanci v Parizu. Vsled ruske revolucije je na tisoče Rusov moralo zapustiti svojo domovino in iskati rešitev in zavetje v inozemstvu. Dandanes ni več v zapadni Evropi nobenega važnejšega središča, ki bi ne bilo pribežališče vsaj za par sto ruskih izgnancev. Ena največjih in najvažnejših naselbin teh nesrečnih beguncev pa je brezdvomno francosko glavno mesto Pariz, kjer je sedaj najmanj 30.000 Rusov. Velik del jih pripada k srednjim družabnim slojem, toda zelo veliko je med njimi članov bivšega ruskega plemstva, dalje bivših visokih dostojanstvenikov izpod carske vladavine, višjih častnikov, državnih uradnikov itd.

Kako živijo ti izgnanci pod okriljem francoske vlade in francoskih zakonov? Posebno plemstvo in visoki dostojanstveniki? Ali jim je francoska vlada podelila kako izdatno materialno pomoč, ki bi se ji stotero povrnila, ako bi ti ljudje prišli po padcu sovjetske vladavine (s katerim francoska vlada še vedno računa) zopet do vpliva in gospodarstva v deželi?

Pariški list »Le Temps« je objavil pred kratkim zanimive podrobnosti iz življenja teh bivših ruskih velikašev, ki dokazujejo nasprotno. Ako mora n. pr. także gospod, kakor je bil prej v Rusiji grof Ignatiev, prodajati sedaj mleko in si »v potu svojega obraza služiti vsakdanji kruh«, tedaj je jasno, da francoska vlada ne računa več na njegove usluge ne v bližnji ne v daljni bodočnosti. Grof Ignatiev si je torej napravil lepo mlekarnico. V znak stanovske vzajemnosti je sprejel kot uslužbence in uslužbenke v svoje hleve samo člane in članice bivšega ruskega plemstva in tu bi človek lahko videl bivše grofe, kako kidajo gnoj, in bivše grofice, kako molzejo krave! In baje jim gre to opravilo prav lepo od rok, kakor da bi ga bile navajene z mladih nog. Nekje blizu Bordeauxa v okraju Gironde je druga taka ruska mlekarnica, ki jo je ustanovil bivši knez Kudačev. Tudi on daja zaslužka samo visokostoječim delavcem!

V Parizu so ustanovile nekatere bolj podjetne kneginje in grofice nekoliko delavnic, v katerih je zaposleno na stotine žensk plemenitaškega rodu. Grofica Bobrinska, dalje gospa Šebeko in gospa Izvolska so postale prave dobrotnice teh nesrečnic s tem, da so organizirale na Boulevard Flandrin pravi pravcati arsenal za ženska ročna dela, v katerem je zaposleno več ko 350 bivših ruskih plemenitašinj in žen bivših visokostojnikov. Žena nekega bivšega pobočnika carja Nikolaja, ki ni imela nikoli prej igle v svojih rokah, je postala zelo pridna šivilja ter je tudi zelo ponosna, češ sedaj ima vsaj svoj »meštir«. Njena sestra grofica K. plete po osem ur na dan in žena nekega bivšega visokega državnega uradnika, ki je bil večkrat minister pod carjem Aleksandrom III. in Nikolajem II., je sedaj izvrstna likarica.

Admiral X. se je tudi zatekel s svojo ženo v Pariz. Priletna sta že, a živeti je treba. Admiralova gospa je prišla na misel, da bi lahko delala ženske bluze, a gospodu admiralu je padlo v glavo, da bi lahko delal škatle od kartona. Začela sta delati in svoje izdelke prodajati. Šlo jima je in tako živita »brez skrbi«. Neki drugi plemenitašinji se igla ni nikdar dopadala, toda znala je izborno kuhati. Postala je kuharica v neki družini, ki pa po njenem pripovedovanju živi veliko slabše, kakor je živela ona v Rusiji pred revolucijo. Vdova nekega bivšega komornika s carskega dvora je odprla likarnico na svojo roko. Toda v začetku je bila nespretna, delo ji ni šlo od rok in ni zaslužila zadosti. V isti ulici pa je bila druga likarnica. Ruskinja je takoj začela iskati priliko, da bi se seznanila z lastnico. Posrečilo se ji je, postali ste prijateljici in slednjič sta se dogovorili, da Francozinja sprejme Rusinjo kot vajenko v svojo likarnico. Tako se je zgodilo in v par mesecih se je Ruskinja izučila, tako da ji gre sedaj delo od rok in da je preskrbljena.

Takšnih in podobnih slučajev je na stotine. Vsi so si več ali manj podobni med seboj. Teh par, ki smo jih navedli, nam kaže, da je to ponižano rusko plemstvo našlo v svoji nesreči več moralne moči, kot bi se bilo moglo od njega pričakovati na podlagi dosedanjih opisov in kritik.

Domače vesti

Promocija. Na zagrebški univerzi je bil promoviran doktorjem vsega prava gospod Dioniz Godina, iz odlične narodne rodbine v Škednju. Čestitamo!

Narodno-obrambni sklad. Prejeli smo nekoliko dopisov z nasveti in priporočili glede priprav za nabiranje »Narodno-obrambnega sklada«. Nabiralni odsek jemlje vse to hvaležno na znanje in bo tudi po možnosti upošteval, kar se da izvesti; vsakomur pa žal ni mogoče vstreči! Iz več krajev povprašujejo že po nabiralcih, po blokih, lističih ali polah; vse to kaže, da se zanimanje za to narodno manifestacijo povsod povoljno razvija. Prosimo pa še nekoliko potrpljenja, ker potrebne priprave niso še povsem dovršene. V kratkem bo pa vsakemu našemu rojaku širom zasedenega ozemlja dana prilika, da prispeva po svojih močeh za N. O. Sklad. Danes naj omenimo le še toliko, da se morajo potrdila za prispevek 10 lir kolekovati po finančnih predpisih s kolekom 5 stotink.

V spomin blagopokojnemu Svetku Martelancu. Prejeli smo iz Idrije: List za listom izginja z našega narodnega drevesa. Eden najbolj blestečih takih listov si bil Ti, najdraži nam Svetko! Bil si kristalno čist značaj, kakor malo takih. Geslo Ti je bilo: delovati za narod do zadnjega diha. Tega gesla si se držal, kolikor si le mogel, kajti v zadnjem času so Ti bile zvezane roke. Ker si bil kristalno čist značaj, si bil preganjan, ali vendar si ohranil kljub vsemu temu tisto lepo lastnost, ki ji pravimo: narodna zavest. — S kakim veseljem si stavil nade v bližnjo bodočnost, ko se zopet ustanovi toli potrebni »Sokol« v Barkovljah! Ali, ni Ti bilo usojeno, to dočakati. — Poln upov in nad si moral leči v rani grob. Ob odprtem grobu Ti slovesno prisegamo, dragi naš Svetko! Tvoje zemeljske ostanke so položili v grob, ali Tvoj duh živi in prešinja nas vse, ki bomo Tvoje delo v istem duhu nadaljevali.

Bodi Ti lahka zemljica domača!
Na svidenje nad zvezdami!

Od Sv. Jakoba. Mislim, da jih bo precej čitalo novice tudi iz našega okraja. Razkol med komunisti in rifo-unitarci, kakor jih imenuje novo komunistično gaslilo, je marsikomu pri nas odprl oči. Neki delavec je rekel: »Dolgo so nas farbali, sedaj pa sem spoznal ne le jaz, temveč večina slovenskih delavcev, zakaj nas hočejo porabiti. Mi smo in ostanemo zvesti svojemu narodu in bomo volili našega narodnega poslanca. Hvala Bogu, da so je »Edinost« začela bolj zanimati za nas. One članke g. Ščeka sem prav z veseljem čital. Iz njih veje res nar. duh. »Delo« piše sicer v našem jeziku, toda iz njega veje vse drugo kot ljubezen do slovenskega naroda. Te dni sem govoril z nekim gospodarjem malega lokala, katerega sem spoznal, da je bil vedno zaveden Slovenec. Rekel mi je, da je imel namen voliti socijalista, saj naši ne bodo imeli kandidata v mestu in okolici. Mislil je gotovo, da smo še vsi tržaški Slovenci pod rudečim klobukom. To dni pa je videl, da se je salamensko motil. Pa ne samo on, velika večina Slovencev, ki je nehote in nevede v dobri veri iskala rešitve pri socijalistih, se je zavedla in ve danes dobro, da zanj ni rešitve ne pri komunistih, še manj pa pri unitarcih, temveč, da se moramo mi nase zanašati. Pustimo zaenkrat politiko in poglejmo, kje se največ zbirajo naši zavedni šentjakobski delavci in njih starejši naraščaj. Naraščaj preveč rad pleše, pa naj bo, saj smo v pustnem času. Starina in pa mladina željno pričakujeta oglasa v »Edinosti«, da bo dramatični krožek čitalnice otvoril svojo sezono. Malo pozno bo, pa mu ne bomo zamerili, samo da nam bo nudil dobro zabavo. Zadnjič mi je nekdo rekel, da se g. Požar, saj ga vsi poznate, zelo trudi, da bodo njegovi učenci res pokazali, da imajo dobrega učitelja. Dosedaj smo hodili v dvorano konsumnega društva plesat, sedaj bomo pa ples nadomestili z predstavami. Upam, da bomo g. Požarja kmalu videli na odru. Prihodnjo nedeljo se zopet oglasim. Brez zamere! Šentjakobčan.

Trgovci in obrtniki. Trgovsko izobraževalno društvo sklicuje danes ob 10 dopoldne v prostorih Trgovske obrtne zadruge važen sestanek. Prosimo za polnoštevilno udeležbo.

Vodstvo otroškega vrtca pri Sv. Jakobu se najtopleje zahvaljuje tukajšnji ženski podružnici za darila, poklonjena našim gojencem. Obdarovanih je bilo okrog 60 otrok, kateri so darove hvaležno sprejeli.

Skromno vprašanje. Prejeli smo: V II. štev. »Jadranke« čitamo skrbno sestavljen jedilni list za ves teden. S tem je gotovo ustreženo kuharicam vojnih dobičkarjev in verižnikov, nikakor pa ne nam, slovenskim gospodinjam. Zato prosimo g.o Lotko, da nam za prihodnjo štev. sestavi jedilni list, ki bo odgovarjal našim dohodkom. — Ant. G.

Velik ples. Danes zvečer ob 8 in pol začne v parketirani in okrašeni dvorani Narodnega doma pri Sv. Ivanu velik ples. Sviral bode orkester. Vstopnina za gospode 5 in za dame 3 lire. Za vse običajne ugodnosti je preskrbljeno.

Nič potnih listov za Jugoslavijo se ne dobi do 10. t. m. Bajè radi aneksije, ki bo baje tako lepa, da bi bilo škoda, če bi jo le en Slovenec zamudil. Vse dobrote bomo videli ta dan in ni nemogoče, da se popolnoma spreobrnemo in porečemo črni kozi, da je bela, krivici, da je pravica. Gotovo ni, je dejal Ribničan, a poizkusiti je treba vendarle.

Magdalenčani, ne pozabite, da bo v nedeljo 13. t. m. pri vas šolska prireditev ob 3 in pol v dvorani Miklavec-Čač. Nastopijo otroci katinarske šole v prid domači šolarski knjižnici. O sporedu poročamo med tednom.

Iz tržaškega življenja

Tatvina. Včeraj zjutraj je pospravljala vratarica svoje stanovanje, ki se nahaja v petem nadstropju hiše št. 7 v ulici della Zonta. Med pospravljanjem je slišala moški glas, ki je prihajal iz dvorišča iste hiše. Stopila je k oknu, da bi se prepričala, kdo jo kliče. Eden izmed treh moških, ki so stali na dvorišču, ji je velel, naj mu vrže ključ hišnih vrat. Vratarica, ki je mislila, da so stanovalci, je zavila ključ v papir ter ga vrgla z okna neznancem. Pel uré za tem je šla vratarica pometat stopnice ter videla hišna vrata odprta Okoli 8. ure so prišli v službo uslužbenci tvrdke Buchbinder, čigar skladišče se nahaja v isti hiši, ter videli, da je v skladišču vse razmetano. Eden izmed uslužbencev je stopil k blagajni, da bi se prepričal, ali je ostala nedotaknjena. Blagajna je bila sicer prevrtana ali 10.000 lir, ki je bilo v njej je ostalo nedotaknjenih. Cudno! Ko je prišel lastnik skladišča na lice mesta je ugotovil, da so mu odnesli tatovi, ki niso bili drugi nego oni možakarji, ki so zahtevali od vratarice ključ, za 2000 lir steklenic vina. Tatvina je bila javljena kvesturi.

Pijanec. Preteklo noč je bil pozvan zdravnik rešilne postaje v ulico Cavarzeni. Tam je našel moža, ki je ležal na tleh, in na glavi je imel rano. Zdravnik je sklepal, da je bil mož pijan ter v pijanosti padel in se ranil. Ko mu je preiskal bolniški strežnik žepe, je našel pri njem listek z imenom: Karl Kolenec, star 28 let, stanujoč v ulici Romagna št. 520. Odpeljali so ga njegov dom.

Aretacija. Včeraj so aretirali orožniki več možakarjev, ki so na sumu, da so pokradli pred par dnevi v Bazovici več zabojev razstreliva. Pišejo se: Leonard Benasola, Peter Solazzo, Aleksander Bolari in Josip Pedutti.

Otrok kmalu utonil v plavniku. Včeraj zjutraj je okopala Antonija Perez, stanujoča v ulici dei Verzieri št. 1, svojega triletnega otroka. Po kopelji ga je postavila na posteljo ter se odpravila na trg. Po enourni odsotnosti se je zopet povrnila ter videla svojega otroka, ki je pljuskal z rokami v plavniku. Potegnila ga je iz vode ter vsa prestrašena videla, da ne diha več. Pozvala je zdravnika rešilne postaje, kateremu se je posrečilo spraviti otroka s pomočjo umetnega dihanja zopet k sebi. Otrokovo stanje je izven vsake nevarnosti.

Vesti iz Goriške

Iz Velikega Repna nam pišejo: Kakor po vseh naših kraških vaseh, smo se zbudili tudi mi in začeli živeti zopet svoje narodno življenje. Pretečeno nedeljo so nam priredili domači fantje in dekleta s sodelovanjem pevskega društva »Dom« prav lepo uspelo veselico. Ker so ravnotako veseloigra kot pesmi občinstvu izvanredno ugajale, se na splošno željo vseh zabava ponovi danes v nedeljo ob 4. uri popoldne v dvorani Ivana Škabarja.

Iz Repentabora. Bralno in pevsko društvo »Tabor« iz Vrhovelj je imelo te dni svoj žalni praznik. Izdihnil je namreč svojo blago dušo ud našega društva, pokojni Jožef Grabor iz Vrhovelj. Bil je v najlepši moški dobi 33 let. Bil je ud društva od leta 1908, večkratni odbornik, dober tamburaš itd. Vse pohvale vredno je bilo njegovo delovanje na društvenem polju, bil je najboljši steber našega društva. Dne 28. januarja se je vršil pogreb. Preprosti vaščan Repentabora ni imel še takega. Udeležili so se ga skoro vsi. Pevsko društvo mu je na zadnji poti zapelo dve nagrobnici. Naše iskreno sožalje izrekamo celi Grabor-jovi družini. Tebi blagi pokojni Jože, bodi domača zemljica lahka!

Davek na veselice. Iz Gorice nam pišejo: Že dolgo časa opazujemo, kako zelo trpi naše društveno življenje radi tega, ker je na prireditve razpisan tako visok davek, kar 40 odstotkov od prodanih vstopnic. Davek na veselice? Res je, kdor se hoče veseliti, naj plača, toda različevati moramo kulturno zabavo od one zabave, ki stane samo par zastavač in godce, potem pa se vrši ples do blaznosti. Na te veselice, ki naše ljudstvo spravljajo samo ob pamet in ob denar, naj le nalože makari 80 odstotkov davka, pa bodo vršili kulturno delo za nas. Toda če se vrši v kaki vasi poštena zabava z igro in petjem, ki je velikega izobraževalnega pomena za prireditelje in za poslušalce, pa ni prav, da take kulturne prireditve obtežijo z davkom, ki grozi našim društvom z deficitom. Stroški za eno predstavo so tako veliki ponavadi, da jih težko krijejo dohodki. Posebno v današnjih razmerah, ko je vojna vničila vse društveno premoženje. Kam pa so šli vedno društveni dohodki? V žepu kakega posamezníka, kot pri večini plesnih prireditev? Vsi dohodki, ki so bili itak pičli, so šli za nahavo odra, oblek, zidanje novega doma, za nakup knjižnice, tedaj v čisto kulturne namene, katerih dobrote vživajo tudi njih potomci. Tudi v Jugoslaviji so pred časom naložili na vse prireditve 30 odstotni davek, toda pozneje so znižali davek na kulturne prireditve, koncerte, predstave, predavanja samo na 10 odstotkov. Mlada država se je zavedala, kako velikega pomena so take prireditve za kulturo njenega naroda, zato jih ni hotela z 30 odstotki popolnoma onemogočiti. Tudi je priznala s tem, da kulturnih prireditev ni primerjati s plesom in da ples ni kulturna prireditev. Tudi to priznanje je častno za vsako državo. In kaj porečemo pri nas z 40 odstotki? Reči moramo samo to, da potreba nujno zahteva, da se prične tudi pri nas razločevati med veselico in »veselico«, in da se onih prireditev, ki imajo izključno samo izobraževalni pomen, ne zatre popolnoma s tako visoko pristojbino. Uvideti bo treba, da so pri nas popolnoma drugačne razmere, kot v drugih lažjih pokrajinah, kjer ne poznajo prireditev, na katerih bi igrali in peli vaščani sami, ampak povabijo koga, da jim na kratko to opravi, glavno pa je ples in zabava, podobna oni naših zabavnih večerov. Noben narod nima tako razvitega društvenega življenja, kot naš narod, noben narod nima v sebi toliko igralskega in pevskega talenta, kot naš narod. S tem svojim talentom se postavlja na domačih odrih in hoče s njim pridobiti one materialne pomoči, ki jo rabi za svoj cilj, kí mu je izobrazba. Kdor bo hotel živeti z našim ljudstvom ali celo vladati nad njim, bo moral spoznati tudi to in delati z njim tako, da bo vpošteval njegove težnje in njegove žrtve za dobro stvar, ter ločil črno od belega, ples od koncerta.

Slovenske šole v Gorici. V »Edinosti« sem čital, da se govori, da so dobili naši otroci v slovenskih razredih italijanska izpričevala in da so naši razredi grozno zapostavljeni za vsemi drugimi. To je žalibog le preveč res. Naše slovenske šole so skoraj edinole na papirju, globok poklon in nič drugega, kost, ki jo vržeš psu, da ga odženeš. To je šta mera kot je bila svoječasno na koroških šolah. V prvih razredih malo slovenščine, potem tuj jezik, otrok, ki je stopil v svet ni znal na enega na drugega. Ista mera je danes za Slovence v Gorici. V nižjih razredih — in niti ne za vse otroke — je malo slovenščine, potem se vrši raznarodovanje. Na gimnaziji imenujejo za učitelja slovenščine človeka, ki niti jezika ne zna, kje ima pojm o našem leposlovju, o bistvu slovenskega jezika? V zasmeh dajo otrokom izpričevala v italijanskem jeziku, in popačijo njih poštena slovenska imena tako, da se zde kot reklamni napisi potujočih trgovcev v Trstu in v Gorici, živa beseda naše sramote. Poleg tega ne dajo v naše razrede niti učil niti drugih najpotrebnejših stvari ne. S tem nas hočejo prisiliti, da bi pošiljali otroke v italijansko razrede, ker so v slovenskih radi zistematičnega omalovaževanja od strani oblastev otroci zapostavljeni in napredek ni mogoč. Vemo, da nas hočejo zadržati v temi nevednosti, toda smo na toliko visoki kulturni stopnji stoječi narod, da si tega ne pustimo. Tega mora biti konec: bodisi da vam daj državnih šol ali pa dovolijo, da odpremo privatne šole in bomo imeli proste roke. Ob enakih, ko smo postali italijanski državljani in smo in smemo zahtevati tudi iste pravice z Italijani. Narod, ki ni toliko pošten, da bi dal vsakemu, kar mu gre, ni sposoben, da bi vladal!

Nove šole. Nove šole smo dobili, kje? Le počakajte, takoj izveste. Oblastva so razposlala na šole nekakršne knjižice, v katerih so zapisane vse dobrote, ki smo jih prejeli od države — namreč mi Slovenci. Da jih ne pozabimo, so jih namreč zapisali lepo po vrsti, in te dobrote bo treba baje prečitati otrokom na dan aneksije. Če v italijanščini, tega niso povedali, a najbrže, ker prevoda niso poslali. Med vsemi neštetimi dobrotami je tudi zapisano to, da so nam dali čez dvajset novih šol. Brez šole, takih dobrot nismo vajeni, zato smo radi njih oglušeli in oslepeli, da jih do danes še nismo zagledali. Morda štejejo Italijani šolska poslopja in barake, ki so jih dvignili na podrtijah. Če je to res, potem naj raje seštejejo one šole, ki jih niso dvignili. Bolje bi tudi bilo, če bi o priliki aneksije pogledali, koliko šol še niso odprli, koliko naših otrok še danes čaka na rešitev tega vprašanja, koliko naših učiteljev še danes čaka, da se vrne iz Jugoslavije na svoje šole. Morda so naši vladajoči gospodje šteli slovensko gimnazijo v Gorici, ki je ni, slovensko žensko in moško učiteljišče, ki jih ni, mestno slovensko šolo, ki je ni in še vse druge šole, ki bi nam šle po vseh zakonih. Pač res so nam dali to in ono šolo za bodočnost, posebno pa to, da ne bomo nikoli več tako naivni, da bi verjeli in slepo zaupali frazam kot je pravičnost in samoodločba narodov; te šole smo dobili več kot dovolj. Če bi našim otrokom brali zgoraj imenovane dobrote, bi se jim smejali, ko ve vsak dojenček, koliko krajev je pri nas brez učitelja in brez šole. Kadar bodo spravili pri nas šolstvo na prejšnje stanje, tedaj bo to prva zasluga, ki jo lahko zapišejo; toda niti zato nismo do danes videli prave volje in pripravljenosti.

Zločin na Grahovem. Italijanski listi so polni tega. Baje je grahovski župan napadel vojaka, mu tiščal bajonet na grlo in zahteval, naj vpije »Živio Jugoslavija!«, če ne ga ubije. Natančnega poročila, koliko je na tem resnice, še nimamo. Toda pribijemo lahko ono, da naše ljudstvo v gorah ni tako vročekrvno, da bi napadlo človeka kar tl meni nič, jaz tebi nič in ga pobilo na tla. Seveda pa moramo tudi svariti naše ljudstvo pred vsakim naglim in nepremišljenim dejanjem, ker je vse samo nam v škodo. Na morebitna izzivanja je najboljši odgovor preziranje izzivalcev in podpiranje narodne stvari. Poročila o tem dogodku, ki neprestano ponavljajo besedo župan in zopet župan, pa imajo zopet prozoren namen, da bi kolikor se da diskreditirala naše župane, češ taki so, in s tem dala povod, da imenujejo oblastva še neke gerentov, o zmožnosti katerih so že pisali listi in ki jih uvažajo bogve od kje. Če bi mi hoteli pisati o vsakem dogodku z isto prikrito tendenco in širokim razmahom, bi ne imeli prostora dovolj. — Naše občinstvo pa prosimo, da nam o vseh dogodkih poroča točno in stvarno takoj, da nam ni treba o tako kočljivih zadevah, ki jih nasprotni časopisi radi izrabljajo, ravno k njim po informacije.

»O fašistih« je predaval v Verdijevem gledališču v Gorici g. Giunta iz Trsta. To je jasno, da je povedal o njih samo dobro; če je štel med junaštva teh junakov tudi zahrbtno metanje bomb na sodržavljane druge narodnosti, tega poročila ne vedo povedati, ali pa zamolčijo. Gospod Giunta je govoril v velikem pomenu fašizma, ki je pripravil ves italijanski narod v čudno luč pred vsem svetom in prosi podpore in pomoči od občinstva, kes jim ni dovolj, da dobijo za svoja zahrbtna dejanja dobre službe, kar je postalo že javna tajnost. Te »duša zmagovite Italije«, kot se pompozno sami nazivajo, šna na Primorskem 48 organizacij, osiroma podružnic. Morda pa je oblast pri naštevanju novih slovenskih šol mislila na te organizacije, kjer se slovenski učimo, kaj je barbarstvo.

Fašistovska idila. Večja družba Slovencev je bila zbrana na Svečnico ob pošteni zabavi in petju slovenskih pesmi v neki gostilni na Oslavju. Ne daleč proč sta sedela dva gorilka fašista, lepo frizirana gospodka, ki sta srkala slovensko vino, dihla slovenski zrak in vživala slovensko potrebšo, le slovenske pesmi jima niso bile kaj po volji. Po strani sta pogledovala na zbrano družbo, ki je pela lepo in ubrano pesem za pesmijo, in oznanjevala le okolici, da sedi na slovenskih tleh in da je ne mika, da bi se koga bala v svoji hiši. Fašisti so strahopetni, kadar je treba nastopiti v obraz, o tem so nas poučile že bombe. Po strani, ko sta bila pri odhodu še napol odstranjena, je padla glasna psovka na »ščave«. Trezni družbi se zdi zahvaliti, da ta fašistovska idila ni končala bolj klaverno. Družba je imela za vse to samo nasmeh, ki je edini na mestu, saj poznamo oblasti v takih slučajih. Naj rečejo kar hočejo, mi smo na svojih tleh, privadranci pa so oni in polnice vmes. — Ta slučaj smo omenili zato, da bomo imeli pred očmi primer one onih dobrot, ki jih dobivamo dan za dnem in ki jih bomo še dobivali. Ni hujše jeze zanje kot ta, da smo in da vztrajamo na svoji zemlji trdno in neustrašeno. Tu se človek spomni tudi na napise, ki smo jih brali te dni v italijanskih listih: »Fašizem je duša zmagovite Italije«. Komentarja pa ni treba.

Kobarid. Da se obrabljena prislovica »iz Kobarida je malo prida«, ki nekateremu tako rada in pogosto sili na jezik pobije, treba javnost nekoliko poučiti. — Naša vrla mladina je delavna. Vse dolge zimske večere se vežba v narodnem in cerkvenem petju. Marsikateri žrtvuje dragoceni čas, se odtrgava delu, ter hodi k vsakodnevnim pevskim vajam, ki zahtevajo dokaj uric kratkega dneva. Pretečeni dve nedelji nam je narodna čitalnica nudila dramatično prireditev z izbranim pevskim vsporedom. Nadvse ginljiva je bila pesem naših koroških bratov-sotrpinov »Mau čez Izaro«, ki se je tako hitro razširila po vseh naših vaseh. »Nič več pel ne bom«, tako bi lahko rekli tudi mi. Notranja stiska je marsikomu porodila solzo v oko. Toda Kobarid drži glavo pokoncu! Saj ga imenujejo Capo-retto. Pevski zbor napreduje, v razmeroma kratkem času je napravil velik korak naprej in bi se lahko kosal z marsikaterim naše ožje domovine. — Vspored je zaključila veseloigra »Moč uniforme«. Nastop krojaškega mojstra Cvirna (Ivančič Albin) je bil nadvse simpatičen in je vzbudil mnogo smeha in dobre volje med občinstvom. Veselo razpoloženje je prinesel židovski agent Majer (Janz Matejev), Agata, ženica mojstra Cvirna je bila naravna in je sploh dobro spadala v svojo vlogo. Pozabiti ne smemo tipičnega hlapca Jerneja, Mileka in Lizo, ki sta tako lepo pela ter druge igralce, ki so vsi častno dovršili svoje vloge. Videlo se jim je, da so od zadnjič zelo napredovali in jim želimo tudi v naprej obilega uspeha.

Valovje se dviga, hrumijo viharji
A vstavljajo krepko se vrli veslarji...
Gregorčič.

H koncu si vendar dovoljujem napraviti kot opazovalec nekaj opomb in sicer radi sedanjega odbora, ki mora biti glava vsakemu društvu. Izbrati se morajo delavne sile v pravem pomenu te besede. Te naj bodo vedno na razpolago društvu! — Čitalnica je zastopana v lepem številu članov in članic. Potrebno bi bilo, da se deli v različne odseke, kakor n. pr. v dramatični odsek, prosvetni odsek, pevski in gospodarski odsek. V tem oziru še ni popolnoma nič urejeno. Opazovalec.

Iz Dornberga. Preteklo nedeljo je naša mladina uprizorila igro »Revček Andrejček« s petjem in telovadbo. Telovadci so se povsem izkazali. Le tako dalje! Domača zbora pod vodstvom g. organista in sicer mešan, posebno pa moški sta dobra. Le na dinamiko bi bilo treba obračati večjo pozornost. Oseški zbor je v tem pogledu bolj izurjen. Škoda

PODLISTEK

Nekaj besed o idrijskem rudniku

Veliko se je zadnji čas pisalo o Idriji. Časopisi so poročali, da so se celi dan prepirali pri rapalski pogodbi ali naj pripade rudnik Jugoslaviji ali Italiji. Močnejši je zmagal ter prisodil sebi imeniten letni dohodek.

Ko bi bila Idrija kje na Nemškem ali Češkem, bi bila gotovo boj poznana, kakor je sedaj. Imela bi gotovo svojo zgodovino v obširni knjigi, tako imamo pa le malo nemško brošuro, katero je spisal postojnski dekan Hicinger. Dunaj je pač znal grabiti lepe dohodke, a da bi se posebno zavzemal za Idrijo, ni bilo opaziti. Kako neki? Na meji države v nizkem kotlu med gozdovi je stala nekako pozabljena, saj je bila poleg tega še na Slovenskem in mi maloštevilni Slovenci smo bili bolj narod druge vrste. Po pravici je tožil idrijski poslanec ministrskemu načelniku pl. Körberju, da je Idrija daleč, daleč od Dunaja skoraj blizo turške meje.

Pošiljali so v Idrijo za načelnika rudnika le tujce in večinoma je bila za dotičnega to zadnja služba. Mož je v Idriji čakal, da je dozorel za penzjon, zato mi nikakih načrtov delal, kaj bi za Idrijo storil, najrajši je v primerni starosti rad v miru živel, gledal le da se je vse v starem, praktičnem tiru gibalo. Našega jezika niso poznali, za šege in nrav našega ljudstva se niso brigali, zadovoljni so bili, ako je pri vsakoletni reviziji, ko je došel kak višji uradnik z Dunaja, ugotovil, da gre v naravnem razvoju vse delo svoj navadni korak, prišla je pohvala od ministrstva, o kaki posebni priliki kak križec, ali povišanje v višji činovni razred. Kaj se je vse storilo za Češki Přemisl! Na državne stroške so omislili šole, pripravnico, akademijo, zidali razne koristne stavbe. Če je dospel kak nižji uradnik, rojen Čeh v Idrijo je na tihem pozabavljal, kako se malo stori za Idrijo in jo primerjal s Přemislom. Seveda je to govoril le v krogu ljudi, na katerih molčečnost se je zanesel; naj bi prišlo do ušes predstojkovih, bi dobil ukor ali bil prestavljen. Sicer je zadnje skoraj vsak nižji uradnik želel. Vedel je da po »turnusu« mora enkrat v Idrijo, a vesel je bil, ko je odhajal. Saj dohod med nas je bil tako težaven, v 400 letih našega življenja ni dobila Idrija niti železnice. Če je zapadel sneg, je bil celo promet do Logatca ustavljen. Če je imel uradnik otroke, jih je moral šolati izven Idrije in to je precej stalo. Zabave v Idriji nisi dobil. Družba uradnikov je sicer pred 150 leti zidala gledališče, a predstav ni bilo kaj dosti. Če je prišla gledališka družba v Idrijo igrat, si je kmalo pomagala od nas, kajti udeležba pri predstavah je bila pičla. Rudar k nemškim igram ni rad hodil. Naj je znal tudi nemško, zanj je bilo le predrago. Razumništva — uradnikov, učiteljev in meščanov je bilo le premalo. Če so diletantje omislili predstavo, niso našli v krogu istega zanimanja in pohvale. Zato so vse opustili. Ni čuda, da se je rudniški uradnik čutil v Idriji osamljenega in želel v mesta, kjer se mu je mudila večja zabava in za otroke lažja in cenejša izobrazba. Tako so tekla leta naprej in v patriarhaličnem razvoju je šlo počasi v prav navadnem tiru vse naše bivanje in nehanje. Moralo je biti že kaj posebnega, kaka nesreča ali živa potreba, da so sklenili kaj zidati ali prenarediti. Bili so časi ko je država bila radi vojske v denarnih stiskah, tedaj se je gledalo, da se je le več skopalo in več dohodkov dobilo. In naš rudnik je bil zelo hvaležen državi. Nobeno leto vseh 400 letih kar obstoji ni bil pasiven, pač pa vsako leto dajal lepe dobičke, ki so včasih tudi milijone presegali.

Naj le omenim, kaj piše 16. 9. 1726 načelnik pl. Steinberg o tej stvari: »V uradnem arhivu sem vzel nekaj računov, pa sem dobil da je Idrija skozi 200 let preskrbovala ves svet s cinobrom. Leta 1519 so napravili 240 stotov 30 funtov, leta 1521 pa 1000 stotov cinobra in tako gredo številke včasih nižje včasih višje; če je kterikrat rudnik kaj nazadoval, se je pozneje pospel do še višje stopinje.« Toži pa da se je pod njegovim prednikom zmanjšala prodaja cinobra. Vzrok je najbrž ta, da so drugod znašli boljšo pot kako bi iz živega srebra s pomešanjem žvepla napravili ceneji cinober. »Stari naši mojstri-rudarji so izumrli, oni so imeli precej praktične skušnje, a novih zelo vsposobljenih moči — zinnobermeistre — niso nastavljali. Zdravniki, doktorji, lekarnarji in Judje so pa vedno delali nove poskuse, da bi pri istem ognju ne izpuhtelo preveč srebra. V Idriji se pa za taka pota niso brigali, zato smo zaostali. Vsaj iz listin, katere sem preštudiral, se ne razvidi, da bi mi mogli s časom napredovati.« Tako tedaj uradno poroča Steinberg — doma iz Kalca v Zagorju na Notranjskem, ki je bil 24 let oskrbnik rudnika; in mož je slovel kot strokovnjak, geolog.

Tako smo bili zapuščeni v dušnem oziru. Pa saj se za ceste celo niso dosti brigali. Začetkoma se prvo srebro tovorili. V zabojih — Laze — po 150 funtov se je naložilo na eno stran hrbta konju, in toliko na drugo stran, pa smo jo počasi po stezah si pomagali iz našega kotla v svet. Začetkoma je šlo največ skozi Beljak na Koroško in od tam v Amsterdam. K sreči je bilo takrat vse po ceni. Prevoz iz Idrije do Dunaja je stal za en stot le 2 gl. 16 kr., za potnino v Trst pa naznanja način za 20 lazenov toraj 30 stotov 22 fl. 40 kr. še zraven spremljevalec 2'16 toraj skupni stroški za 30 stotov srebra 24 fl. 56 kr. Zakaj niso cest zidali do leta 1730 ni doznati, najbrž so se bali turških napadov ali drugih vojska, in tako bi olajšali sovražniku pot do Idrije. Niso pa preračunali, koliko več dobička bi dosegli, ko bi bile prometne zveze ugodnejše, kako lažje bi se za rudarje uradnike in obrtnike v Idriji poskrbelo, ko so bili tako ločeni od sveta in da pri neugodni zimi je včasih prenehal ves promet in je nastala občutna lakota pri rudniku.

ta ni mogel priti do prave veljave, ker je bil oder res odprt; tako nekako sem si predstavljal betlehemsko »štalco«, o kateri poje božična pesem: »Srečna je štalca betlehemska, če je glih odprta«... Pri 3. dejanju bi bili prav lahko odstranili ozadje odra in Pavle bi tako iskal Franico v gozdu, v naravi, pod milim nebom. Andrejček se mi je zdel, s tem da je igral obrnjen proti gledalcem, nekak grški demagog, ki se trudi, da bi pridobil ljudsko maso zase; sicer jako dober. Franica, Zvitorog, Jerica ter Ana zadovoljivi, ostali igralci so bolj deklamirali kakor igrali, ker se niso uživeli v svoje uloge, kar bi kazalo, da so se vse premalo vadili. Petje med igro neubrano. V dvorani nered, nekaj gledalcev se je vedlo naravnost izzivajoče. Taki naj ostanejo drugič doma. Godba naj bi med pavzami, ki so bile precej dolge, igrala mesto tistih pustih polk kake pristne slovanske komade.

Zdi se mi, da smatrajo prireditelji slične prireditve za nekak šport; jaz pa mislim, da vidi gledalec v njih produkt duševne zmožnosti naše mladine, naše občine; to so mi potrdile tudi opazke tujcev. Zato združimo se že enkrat v enem društvu, n. pr. »Čitalnici«, ter delajmo skupno; kajti ta prireditev je pač pokazala, da posameznik, naj bo še tako agilen, ne zamore tega, kar zamore več oseb. — Ob tej priliki apeliram na odbornike »Posojilnice«, da dajo popraviti dvorano, ki je bila zidana z namenom, da bi se v njej izobraževala naša mladina.

L. B.

Gospodarstvo

Tržaška kmetijska družba in zadruga ima tudi na razpolago več vagonov plugov, slamoreznic in vsakovrstnih drugih strojev po kosih in na vagone, nadalje tudi angleško galico v prahu čistote 99—108 franko Dalmacija po L 340'— za 100 kg.

Vsem zadrugam na znanje! Uradni list je objavil dne 17. januarja 1921 za pasivne zadruge sledečo važno naredbo:

Dopolnilna naredba glede izmenjave valute.

Čl. I. Zavodi, kakor hranilnice, zadruge (z omejeno in neomejeno zavezo), katere poslujejo v Julijski Benečiji, ne da bi zasledovale dobičkarskih koristi in sprejemajo hranilne vloge, smejo nadaljevati svoje običajne posle, ako niso njih 19. aprila 1919 zaključene bilance sestavljene v lirah po ključu 60%, izkazale primanjkljaja. Pri tem se smajo avstrijski in ogrski državni papiri računati po njih nabavni ceni, spremenjeni v lire po 60%.

Smejo pa dalje poslovati tudi oni zavodi, čijih bilance (zaključene 19. 4. 1919) so izkazale primanjkljaj, ako se ta primanjkljaj pokrije z osebnimi obveznicami upravnega odbora ali z podpisi deležev (z omejeno ali z neomejeno zavezo).

Čl. II. V prvem členu označeni zavodi imajo sestaviti bilanco o resničnem stanju svojega premoženja 19. aprila 1919 zvečer. Pri tem se imajo uvaževati sledeča načela:

Pasivne postavke: Rezervni zaklad se izključi; deležna glavnica se računa po 60% v lirah; vloge tekoči računi in druge pasivne postavke, ki so izražene v kronah, a plačljive v lirah, računajo se po 60%, odnosno po onem nižjem ključu, ki pride za dotične postavke slučajno v poštev. Pasivi, ki so plačljivi v drugi a ne v kronski denarni vrednosti, se preračunajo v lire po dnevnem kurzu.

Aktivne postavke: Nepremičnine in premičnine se imajo računati po dejanski vrednosti; in terjatve v kronah, ki so izterljive v lirah, imajo se računati po 60%; terjatve, ki so postale dvomljive vsled valute, se imajo ceniti po trgovskih načelih in potem spremeniti v lire po 60%; vrednostni papirji, ki so omenjeni v prvem členu, se imajo ceniti po njih borzni ali tržni ceni in ta se spremeni v lire po 60%; aktivi, ki so izterljivi v drugih valutah kakor v kronah, se imajo računati po dnevnem kurzu, kurzu.

Od razlike med pasivi in aktivi je odvisna uporaba sledečega člena 3.

Čl. III. Za zavode, ki so omenjeni v členu 1., garantira država za primanjkljaj, ki je izkazan tako, kakor je določeno v čl. 2, in sicer za dobo največ 25 let baš z ozirom na njih odgovornost nasproti vlagateljem.

Višino garancije bo določilo zakladno ministerstvo potom svojih lokalnih uradov. Bilance, ki so sestavljene v smislu čl. 2, so podvržene letni reviziji.

Čl. IV. Državni zaklad lahko dovoli kredit pa sivnim zavodom do zneska, do katerega sega drž. garancija.

Zavod, kateremu je bil dovoljen kredit, sme tega uporabiti samo kadar mora vračati vloge, a mu tekoče poslovanje tega ne dovoljuje in si tudi ne more preskrbeti sredstev s takojšnjim unovčenjem drugih aktiv. Tak zavod je dolžan vlagati v korist omenjenega odprtega računa svoje normalne blagajnične prebitke.

Čl. V. Državno zakladništvo predplača zavodom protivrednost obresti, ki so že izplačane ali ki se imajo izplačati vlagateljem do višine državne garancije, ki se bo določevala od leta do leta v kolikor ni bila ta garancija že izčrpana z dvigi kredita, ki je omenjen v čl. 4.

Tako predplačilo za dobo od 20. aprila 1919 do 31. decembra 1920 je enako višini faktično izplačanih obresti vlog. Od 1. januarja 1921 se bo pa izračunalo po uradni obrestni meri, ki je zmanjšana za 50 stotink.

Čl. VI. Predplačila v smislu čl. 4, 5 se bodo morala vrniti skupaj z 1½% obresti iz izkupila aktivov, ki so povzročili primanjkljaj, v kolikor to izkupilo prekorači znesek, ki je bil vzet v bilanco 19. 4. 1919, in iz poslovnih dobičkov vseh nadaljnih let.

Pri določevanju letnega dobička se bo moralo vzeti v poštev, da se zadružni deleži ne bodo smeli obrestovati više nego 5%.

Čl. VII. Zavodi, ki so označeni v tej naredbi, se postavljajo pod nadzorstvo zakladništva, ki bo lahko odpošiljalo svojega zastopnika k sejam upravnih in nadzornih odborov ter izvrševalo revizije, ki jih bo smatralo za potrebne. Zakladništvo je upravičeno odrediti likvidacijo posameznih zavodov. Likvidacija ne zmanjša garancije, ki jo dovoljuje čl. 3.

Čl. VIII. Zakladno ministrstvo je pooblaščeno, da stopi v stik z emisijskimi zavodi, da jim poveri vsem ali posebnim izvršitev operacij, ki so omenjene v čl. 3, 4, 5, te naredbe, in da nadzirajo njih gospodarsko in administrativno poslovanje.

Kroženje papirnatega denarja, ki je izdan v svrho takih operacij, je pristojbin prosto, kakor tudi izzeto od določb čl. 11. zakona o emisijskih zavodih, ki je bil odobren s kr. dekretom 28. 4. 10. št. 201.

Čl. IX. Zakladno ministrstvo bo s posebnim dekretom spremenilo svoj proračun izdatkov, v kolikor bo to potrebno za izvršitev te naredbe.

Čl. X. Ta naredba stopi v veljavo istega dne, ko bo predložena parlamentu, da se spremeni v zakon skupaj s kraljevim dekretom z dne 27. novembra 1919 št. 2227.

* * *

Važnejše določbe te naredbe bodo našim članicam raztolmačene v posebni okrožnici, ki se razpošlje. **Zadružna Zveza v Trstu.**

Krmska pesa. Velike neprilike ima živinorejec s krmljenjem živine po zimi, posebno pri današnjem pomanjkanju sena in njegovih visokih cenah. Poleg raznih krmnih rastlin, ki pospešujejo živino-rejo, zavzema odlično mesto tudi krmska pesa. Gojitev pese je pa tudi važna kot okopavina, ki stoji v kolobarju na prvem mestu ter zapušča tla v dobrem in čistem stanju vsled prejšnje obilne gnojitve in čestega okopavanja; je jako pripravna za setev žitaric. V glavnem razlikujemo peso s podolgastim, valjastim in okroglim korenom, rudeče ali rumene včasih tudi bele barve. Najbolj znani in največji vrsti krmne pese sta veliki rudeči Mamuth in rumena eckendorfska pesa. Pesa uspeva najbolje v globoki, rahli in dobro pognojeni ilovnati ali peščeno ilovasti zemlji v zmerno vlažnem podnebju. Vsled skrbnega negovanja se je koren odebelil in tako je postala pesa iz enoletne dveletna rastlina. V prvem letu s razvija namreč koren s perjem, a v drugem letu cvete in razvija seme. Ker je treba za peso zemljišče dobro pripraviti in pognojiti, se pesa lahko seje po vsaki rastlini. Za njo se z najboljšim uspehom seje jara rž, a šele po 4 - 5 letih se sme sejati pesa zopet na isto zemljišče, ker je sicer napadajo mnogi škodljivci. Za setev pese je treba še pred zimo zemljo globoko orati ali prekopati in jo pognojiti obilno s hlevskim gnojem in če le mogoče, tudi s kalijevo soljo ali pa pepelom, ker je pesa kalijevnata rastlina in odjema tem mnogo kalija. Pesino seme je veliko za droben grah ter vsebuje več zrnc. Iz vsakega semena položene več cimic, od katerih se ena pusti, ostale pa se izrijejo in po potrebi presadijo na prazna mesta. Pesa se sadi v 50 - 60 cm oddaljene vrste, a v vrsti 30 - 40 cm zrno od zrna. V jako rahli in gnojeni zemlji se pa lahko sadi v 2 cm globoke jamice po 4 - 5 zrn v četvorni razdalji 40 do 50 cm, ki se jih takoj pokrije in pritisne z valjarjem. Sicer se pa lahko seje tudi na široko in se potem mlade sajenice presajajo, pri čemur se glavni koren malo prikrajša in se presajene rastline po potrebi zalivajo in okopavajo. Pri večjih površinah se presajajo lahko tudi s pomočjo pluga v brazde, pri čemer se sajenice z sledečo brazdo pokrijejo. Za setev na široko ali z sijalnim strojem treba 12 - 15 kg semena na ha ali 15 dkg na 100 m². Ako smo sejali na stalno mesto, treba rastlinice prvikrat zredčiti tako, da se pusti na vsakem mestu 3 - 4 rastlinice; treba jih je pa tudi okopati in očistiti plevela. Ko so kasneje zrastle do 15 - 16 cm visoko, jih je treba zopet zredčiti in pustiti na vsakem mestu le po 1 rastlino in kasneje zopet okopati. Za časa razvijanja pese, ki traja 20 - 30 tednov, jo je treba 4 - 5krat okopavati in tudi malo nagrniti. Obiranje zelenega perja je škodljivo, ker se ne more koren dobro razvijati. Obira naj se pa tedaj, ko je perje porumenelo. Pesa se izkopava navadno meseca septembra do oktobra, ko je popolnoma dozorela. Tedaj se poreže vse perje, ki se pokrmi živini in prešičem. Preveč perja pa ne smete pokladati na enkrat, ker povzroča lahko drisko. Treba je torej mešati perje s slamo in senom in zrezati. Na enem hektaru se prideluje 300 - 400 kvintalov pese. Čez zimo se pri manjših množinah hrani pesa v kleti, zakopana v suhem pesku, pri večjih množinah se pa lahko utrapi na prostem suhem mestu 30 cm globoko ka do 1 m visoko ter se pokrije z slamo in navrže z zemljo. — Za seme se izberejo najmočnejše rastline, ki imajo rudeče perje ter se presadijo spomladi na solnčno mesto v oddaljenosti 60 - 70 cm ter se jim pristavi v podporo preklijco. Seme dozori v septembru. Od ene rastline dobi se 15 - 20 dekov semena.

Narodna banka v Zagrebu namerava zvišati svojo delniško glavnico na 200 milijonov kron.

Mastne dividende belgijskih bank. Banque nationale de Belgique je izplačala za leto 1920. 180, Société Générale pa 225 frakov dividende.

Cena moke in kruha na Dunaju. Z ozirom na naraščajočo draginjo so se na Dunaju za moko in kruh določile naslednje cene: osebe, ki imajo v hišnem gospodarstvu 12.000 kron dohodkov, plačajo za hlebček kruha 8 kron, za kilogram moke za kuho pa 10 kron; osebe, ki imajo letno 200.000 kron dohodkov, plačajo za hlebček kruha 60 kron, za kilogram moke 60 kron.

Nemško-češka trgovska konkurenca v Jugoslaviji. Češkoslovaška strojna industrija si je v znatni meri zagotovila odjemališča v Bosni in Dalmaciji za svoje stroje. Ker pa rabijo te dežele posebne vrste gospodarskih strojev in orodja, katerih češkoslovaška industrija ne proizvaja, zato je silila v te zemlje nemška konkurenca. Kakor pa se čuje, so češkoslovaški industrijci sklenili proizvajati tudi za Dalmacijo in Bosno uporabljive stroje in orodje, da si zagotove to tržišče.

Ameriški Jugoslovani hočejo gospodarsko pomagati Jugoslaviji. Jug. izseljenci hočejo s težko prisluženimi dolarji gospodariti osvobojeni domovini v korist. V Clevelandu so ustanovili delniško družbo z glavnico en milijon dolarjev za izdelovanje stavbnega materijala, za zidavo hiš po najnovejših ameriških tehničnih metodah in za izdelavo vseh modernih poljedelskih strojev ameriškega tipa. Delničarji so zlasti mali ljudje, ki bodo večinoma sami tudi delavci, delavski nadzorniki, obratovodje itd. Družba namerava prenesti svoje delovanje v Jugoslavijo in v Zagrebu ustanoviti svojo centralo. V kratkem prispejo posebni delegati v Zagreb in Beograd, da se pogajajo z vlado o načinu realizacije tega velepoteznega načrta. Ustanovitelji imajo namen, postaviti tovarno za tovarno, da se v kratkem v Jugoslaviji razvijejo nova industrijska mesta. Najbolj reflektira društvo na okolico Karlovca in Siska. Upamo, da bo naša vlada razumela veliko važnost tega načrta in da ne bo delala težkoč ljudem, ki hočejo v jugoslovensko industrijo prinesti a merikansko energijo in praktičnost.

Švicarski tečaji

ŽENEVA, 4. Lira 22'645, marka 9'925, avstr. krona 1'70, angl. funt 23'45, fr. frank 43'85, dolar 6'2225.

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 6. do 12. februarja 1921.

(Preščipne se štev. 3 živilske izkaznice)

Na odmerek:

Testenine: 40 dkg po 1'90 lir kg;
Pšenična (amer.) moka: 30 dkg po 2'40 lir kg;
Riž: 40 dkg po 2'20 lir kg;
Češki sladkor v kockah: 20 dkg po 2'15 lir porcija;
Koruzna moka: 40 dkg po 90 stot. kg;
Olje: poljubno po 8'80 lir liter.

Posestniki ubožniških izkaznic imajo pravico samo do nakupa sladkorja.

MALI OGLASI

se računajo po 25 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—, Debele črke 40 stotink beseda Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo plača polovično ceno.

GLASOVIR, kratek, originalne znamke »Schnabel« črn, v najboljšem stanju, se proda v ulici Caroneo 9, III, vrata 9, danes od 9 - 11, jutri od 10 dalje. 212

VESELIČNI ODSEK v Materiji priredi v torek, na zadnji dan pusta, plesni venček v dvorani g. Kastelica. 224

PARTIJO aluminijevih žlic, po ugodni ceni, proda Croglich, ul. Madonnina 13, II. 223

ŽELEZO okroglo in voglato, novo po L 2'10. Podkve po 1 L kos, klanfe za graditelje po L 1'20 kg in kladiva za kovače à L 1'50 kg, prodaja Micheucich, via S. Francesco 10. 222

VELIKO POSESTVO na Gorenjskem se proda ali pa zamenja s posestvom ob morju. Pisati na poštni predal 369, Trst. 213

ELEKTRIČNE baterije, zajamčene 4½ volts, za prodajalce tovarniške cene. Freisinger, Piazza Vittorio Veneto 4. 214

GOSPODIČNA izučena trgovine in pisarniških del išče službe. Ponudbe pod »Takoj« na upravništvo. 215

KROJAČ sprejme poldelavko in učenko. Ul. S. Michele št. 6. 218

400 DO 500 L mleka kupi dnevno pod ugodnimi pogoji mlekarna Božič & Comp., via Giov. Boccaccio št. 4, Trst. Položi tudi kavcijo. (219

STEKLENO omaro, stol za vodo in cedilnik, povlečen s cinkom, vse novo, prodam v via Luigi Ricci št. 5, II, vrata 9. 220

NOVA KOLESA, nemške znamke, prodam za 550 L. Scorcola S. Pietro 29, Rojan. 221

NA NOVO odprto trgovino s pohištvom novim in starim ter z drugimi potrebnimi predmeti priporoča za obilen obisk J. Babič, ul. Artisti št. 7, zraven Corsa Vitt. Em. Piazza S. Catterina. Najnižje cene. Svoji k svojim. 587

MED za pitanje čebel in 6letno kobilo Lipičanko, prodasta Dekleva in Žagar, p. Košana — Št. Peter. Cene po dogovoru. 128

ČEVLJARSKI STROJ, nov, prodam. Via Ruggero Mana 3, pritl. 178

BUFFET ali gostilno želim vzeti v najem ali na račun, tudi z malimi dohodki. Naslov pri upravništvu. 184

DETELJNA, travna in vsa zelenjadna semena prodaja tvrdka Sever & Komp., ul. Machiavelli 13. 183

VEČ POSTELJ, solidno delo, proda za polovično ceno mizar, Via S. Francesco 51. 195

ŠOFER išče službe. Nastopi lahko takoj. Ponudbe pod »Šofer« na upravo. 200

SPREJEMAM vsa v stavbno stroko spadajoča dela. Načrti in proračuni brezplačno. Specijalist za štedilnike in peči, katere nabavljam in postavljam po najnižji ceni. Franc Batagelj, zidarski mojster, Trnovo pri II. Bistrici. 201

GOSPODIČNA govori hrvaški, nemški, deloma italijanski, vešča slovenskoj stenografiji, strojepisju, knjigovodstvu išče službo. Ponudbe pod »Aristide« na upravo. 202

KOČIJA v dobrem stanju in ljag (biročin) nov se proda po ugodni ceni pri L. Širca, trgovec, Dutovlje. 203

KOVAŠKEGA pomočnika, sposobnega za kovanje volov sprejme Anton Milič, kovač, v Saležu št. 7, pošta Prosek. 204

POHIŠTVO se proda radi selitve. Obrniti se na knjigarno Novak, Pazin. 209

SLUŽKINJA, vešča vseh hišnih del, se sprejme pri mali družini. Predstaviti se zjutraj v via Palestrina 8, III. 196

OPREMO spalne sobe in kuhinje prodam. Via Udine 28, vogal Torquatto Tasso, mizar. 179

ŽENSKA, vešča vseh hišnih del, dobi stalno službo pri zakonskih samih. Naslov pove upravništvo. 176

ŽGANJE na drobno in debelo, posebno pristen slivovec, dobite v žganjarni, ulica Trento 18. Fran Szolik, lastnik. 33

ŽGANJARNO v ulici Media št. 22, kjer se dobi vsakovrstno pristno žganje in razni likerji po zmernih cenah, priporoča lastnica Marija Szolik. 34

FOTOGRAF ANTON JERKIČ, TRST, ulica Roma (poštna ulica) 24, **Gorica,** Corso Verdi (vrtna ulica) št. 36 priporoča se svojim sorojakom. (35

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene ženske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. **A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3.** 586

KROJAČNICA Avgust Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 395

ŽGANJARNA F. Pečenko v Trstu, ul. Scala Belvedere št. 1, prodaja na drobno in debelo pristna vipavska vina in teran, razno žganje in sladke mešanice po zmernih cenah. Priporoča se sl. občinstvu. 4

ŠTEDILNIKE za vzidanje, vsake velikosti, solidno domače delo. Izdeluje in po dogovoru tudi postavlja. Izdelovalnica štedilnikov, Kranjec Ludovik, Trnovo pri II. Bistrici.

GOSPA, ki je absolvirala obrtno šolo umetnega vezanja, se priporoča cenj. damam za vezenje vsakovrstnih monogramov. Ulica Cologna 13, I. nadstr., levo. 170

ZAHVALA.

Podpisani se tem potom najiskreneje zahvaljujemo vsem onim, ki so nadvse dobrega in nepozabnega brata, odnosno strica spremili k večnemu počitku.

Posebno zahvalo pa smo dolžni čč. duhovščini, tuk. občin. odboru, pevcem nagrobnic ter darovalcem cvetja.

KNEŽAK NA PIVKI, 3. februarja 1921. 143

Žalujoča

Amalija Trošt roj. Cuček in otroci

ZAHVALA

Povodom ekshuminacije in pogreba našega predragega sina

Rudolfa Miklaviča

padlega kot praporščaka na goriški fronti, zahvaljujemo se vsem onim, kateri so nam šli na roko pri tem žalostnem opravilu.

Zahvaljujemo se preč. g. župniku Primožiču v Prvačini ter vsem onim, ki so skušali s tolažilnimi besedami olajšati pokojniku zadnje ure. Naša največja in najprisrčnejša zahvala pa velja domačemu kobariškemu dekanu preč. g. Koršiču za njegov prekrasni in ganljivi nagrobni govor, nadalje g. kaplanu, pevskemu in gasilnemu društvu ter nebrojnemu spremstvu, kar vse je povzdignilo svečanost pogreba.

146 **Stariši in brata.**

KNJIGOVODKINJO

z večletno prakso išče

Tovarna testenin v Ilirski Bistrici.

45 Stanovanje in hrana v hši.

Zlato in srebrne krone

plačam več kot drugi kupci.

Albert Povh, urar, Mazzini 46

(70) (v bližini drvenega trga)

IZREDNA PRILIKA!

Zeleno MILO

prve vrste po L 2.50 kos 500 gramov.

Zaloga CORREALE — Trst

144 **Piazza Venezia 4.**

KRONE

plača vedno par cent. več nego vsak drugi — kupec, edinole — **Alojzij Povh,** trgovina Piazza Garibaldi št. 3, tel. 3-29 (prej trg Barriera) (25

Od 1.—20. svečana je razpisana služba

občinskega tajnika

v občini Ročinj z letno plačo 2.100 L.

Ponudbe se sprejemajo pismeno ali ustmeno v občinskem uradu v Ročinju.

Županstvo Ročinja.

(119) Izr. komisar STRGAR.

Pasojilno in hranil. društvo v Ricmanjih v likvidaciji

registr. zadruga z neom. zavezo

vabi na

izredni občni zbor

ki se bo vršil

dne 20. februarja 1921, ob 9. uri predp. v dvorani Konsum. društva v Ricmanjih.

DNEVNI RED:

1. Otvoritev zborovanja.
2. Prodaja društvenih nepremičnin.
3. Slučajnosti.

Likvidacijski odbor.

V slučaju nesklepčnosti občnega zbora se isti vrši pol ure pozneje ob navzočnosti vsakega števila članov. 142

Konsumno društvo v Lonjerju

vabi na

redni občni zbor

ki se bo vršil

13. februarja t. l. ob 10 predpoldne v društveni gostilni v Lonjerju.

DNEVNI RED:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Sprejem novih članov.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

(135) ODBOR.

ALESSANDRO LEVI MINZI - Trst

Via Rettori št. 1 — Piazza Rosario — Via Malcanton št. 7

Velika izbera **spalnih in jedilnih sob, kuhinjskega pohištva** kakor tudi **posameznih predmetov.**

Proračuni in projekti (30) **Delo solidno**

Gentilli & Križmančič

Trst — Via Mazzini štev. 40 — Trst.

Velika skladišča manifakturnega blaga. Velika izbera blaga za moške in ženske obleke. Oprava za neveste. Drobnarije

Na debelo (28) **Na drobno**

Sila nas uči štediti!

Zato uporabljajo izkušene gospodinje samo kot najboljše preizkušeno, pravo

„Schichtovo milo“

z znamko „Jelen“,

ki pranje perila, kakor tudi za vsako drugo snaženje v kuhinji in hiši. Milo z „JELENOM“ dobiva se sedaj povsod v naslednjih velikostih:

¼ kg komadi, 2-delni. *½ kg komadi, 4-delni.*

Zastopniki FRATELLI FINZI — Trst, Via Tintore štev. 5. — Telefon štev. 11-64

Zgodovina vstaje proti arditom na Krku

(Dopis s Krka.)

Na božične praznike so se dogodila pri nas nasilja, ki so bila do sedaj le nepopolno opisana. Zraven tega so italijanski listi priobčili popolnoma zvrnjene podatke o junaških činih reških arditov, ki so nas počastili s svojim »obiskom« po naredbi tedanjega reškega diktatorja D'Annunzija.

Ko je D'Annunzio izvedel ali bolje, ko se mu je povedalo, da bo italijanska vlada morala izvršiti rapalsko pogodbo tudi glede Reke, je razširil svoje zakone tudi na naš otok in takoj nato poslal svoje oddelke k nam, katerih naloga je bila, da zasedejo otok in se polastijo vse oblasti. Ti D'Annunzijevi arditi so se izkrcali sredi novembra. Vladne čete se jim niso prav nič upirale, temveč so jih lepo in simpatično sprejele. Arditi so imeli v kratkem času vso oblast v rokah. Čim so to dosegli, jim je bil prvi cilj, da ostrašijo in oplašijo domače prebivalstvo. V ta namen so vprizarjali nepretržno streljanje iz pušek in metali so bombe. Pri tem so se arditi ranili med seboj in ubili nekoliko domačinov, n. pr. v Dobrinju in v Dubašnici.

Prvi uradni korak je bil proglas D'Annunzijevega zastopnika v Krku. V proglasu je bilo rečeno, da je blagodušni D'Annunzio sklenil vzeti otočane pod svoje okrilje proti Srbom, da bo spoštoval njih jezik in njih običaje. Vsi župani in občinski tajniki so bili poklicani v Krk. Dasi so jim obljubljali zlate gradove, jim ni šel nihče na limanice. Poslužev ali so se tudi zvijače. Dočim je bilo vsem znano, da se glasi uradno ime D'Annunzijeve države: Reggenza Italiana del Carnaro, se je pridevnik »italiana« dosledno izpuščal v vseh proglasih, ki so bili naslovljeni na otočane. Toda »Bodu!i« (otočani) so razumeli in ostali so zvesti sebi.

Nekaj časa ste bili na otoku dve posadki, vladne čete in D'Annunzijevi arditi. Ko pa so se odnošaji med D'Annunzijem in uradno Italijo zaostrili, so vladne čete nenadoma zapustile otok in ljudstvo je bilo izročeno na milost in nemilost D'Annunzijevim razbojnikom. Takoj je bilo proglašeno vojno stanje, uvedel se je nagli sod in razsajanje je doseglo vrhunec. Arditi so krali in ropali, in mi smo živeli v strahu za svoje lastno imetje in življenje.

Nekoliko svobodni smo bili samo še v cerkvi. Ali arditi niso prizanesli niti cerkvi. Strašen dogodek, ki se je pripetil na Božič v Baški, jasno izpričuje o arditskem nasilju. Bilo je tik pred veliko mašo. Verniki so bili zbrani v cerkvi in so prepevali božične pesmi. G. Bonefačić ki je zastopal ta dan odsotnega župnika, se je ravno oblačil v sakristiji za sveto opravilo, kar stopita predenj dva ardita in ga nagovorita s surovim glasom: »Per ordine del Comandante lei oggi deve dire la messa in latino«. Duhovnik se ni mogel in niti smel udati tej zahtevi, ker se v Baški čita sv. maša od pamtiveka v staroslovenskem jeziku. Tedaj pa sta mu ardita zagrozila z besedami: »Se non vuole, vedrà cosa succede oggi!« Nato sta ardita odšla in župnik dr. Bonifačić je mislil, da je konec pravde ter je šel k oltarju. Ljudje pa pripovedujejo sedaj, da je čakal ona dva ardita pred cerkvijo poročnik Mario Cesco Bonaldi, njihov poveljnik. Ardita pa sta mu povedala izid svojega koraka s temi besedami: Il maledetto prete non vuol dire la messa in latino. Poročnik da je tedaj ukazal ednemu od njiju, **naj gre domov po bombe!**

Cerkev je bila nabito polna. Kmalu po začetku sv. maše so prišli v cerkev štirje arditi in eden je šel naravnost proti glavnemu oltarju. Tu je zagledal nekega učitelja in mu rekel: Vada dire al prete che continui in latino. Učitelj mu ni hotel ugoditi, nakar se je ardit razsrdil in začel mahati z rokami, kakor da bi hotel vreči bombo. Ljudstvo se je takoj vznemirilo in prestrašilo ter začelo drveti proti vratom. Ali glej, vsa vrata so bila zastražena od arditov. Ljudstvu pa se je kljub temu posrečilo prodreti obroč. Arditi so tedaj potegnili bodala. Zadeli so pa na odpor in nekateri srečnejši domači so se vrgli z golimi rokami nanje, jih razorožili ter jih naklestili, kakor so pač zaslužili. Dva ali trije arditi so pozneje vsled ran umrli, več pa jih je bilo ranjenih. Kmalu pa so pritekli na pomoč drugi arditi. Prinesli so s seboj puške, strojnice, zadušljive pline, bombe itd. in so začeli pravi lov proti domačinom, kateri je trajal od 11 do 1'30 Ljudje so se raztekli na vse strani. Arditi pa so streljali za njimi: dve ženski in en moški so bili ubiti, dočim je župnik jedva živ utekel iz cerkve, a ranjenih je bilo 5 ali 6 oseb. Nato so šli arditi po mestu in streljali proti oknom in metali bombe. Nihče se ni upal pokazati na ulico. Drugi dan je prišla iz Krka neka komisija iz Krka, da izvrši preiskavo, toda vrana vrani oči ne izkljuje.

Takšen Božič smo imeli v Baški l. 1920. Ali tudi naslednje dni ni bilo boljše. Arditi so začeli ropati in krasti. Najprej so oropali župnika dr. Bonefačića, sakristijo, župno cerkev, dalje domačine Marka Frančića, Božo Kaftanića in še druge. Odnašali so vse, kar so našli; denar, dragocenosti itd. V hiše so vdrli z revolverji in bombami v rokah, vsi hišni so se morali zbrati na enem mestu in medtem so po trije pod poveljništvom imenovanega poročnika preiskovali skrinje, omare, postelje.

Na dan sv. Štefana so odpeljali svoje mrtvece v Krk. Na isti avtomobil so spravili tudi štiri domačine. Čim je avtomobil prišel v Krk, so tamkajšnji arditi napadli naše domačine in bi jih bili gotovo ubili, da ni slučajno en ardit padel pod avtomobil. Ardti so ropali in krali tudi na Puntu. V noči od 28 na 29 decembra so vdrli tudi v škofijo v Kanajtu. Pri tej priliki je upravitelj Galzinja v silobranu ubil dva ardita in enega ranil. Drugi dan so prišli zopet in v večjem številu ter so vse poropali. V Kanajt so pripeljali s seboj štiri duhovnike, med njimi tudi častitljivega starčka Andrijčića. Tepli so jih in zlostavljali ter jih silili, da morajo klečati pred nagimi trupli ubitih arditov.

Arditsko nasilje je nazadnje izzvalo odpor po vseh krajih na otoku. Ljudje so se začeli organizirati in braniti. Mladi in stari, vsi so se vdignili proti tej strahovladi. Arditi so se hudo ustrašili in so se začeli umikati. Na otok je bilo prišlo nekoliko domačih beguncev in arditi so mislili, da so italijanske vladne čete. Večina arditov je pobegnila v Krk, kjer so se pripravljali za brambo. Nastalo je pravo vojno stanje med arditi in domačim prebivalstvom. Pri Dobrinju in pri Sv. Donatu pri Punti je bila prava bojna fronta in prišlo je do hudih spopadov in bojev. Arditom v Krku je postalo zelo hudo in ni jim bilo več rešitve. Da bi se rešili so pristali na predajo ter so izpustili domačine, ki so jih imeli zaprte po ječah v Krku. Kmalu potem pa so morali zapustiti Krk za vselej.

Po odhodu arditov so se na Krk povrnile zopet čete in oblastva italijanske vlade. Ljudstvo se je morda malo oddahnilo, toda ne more zabiti tem oblastvom, da so dopustila, da so prišli na Krk razbojniki, ki so po otoku ubivali, ropali in krali...

Vprašujemo kulturni svet: Kdo je za vse to odgovoren, kdo bo dal zadoščenje in odškodnino za mrtve in za storjeno škodo? Edini odgovor na to vprašanje bi bil: Tisti, ki je imel dolžnost, da v imenu zaveznikov jamči za mir, red in za varnost življenja in imetja! To je prava sramota za ves kulturni svet, a največja za tiste, ki se s čim takšnega še ponašajo.

To in ono

Prvi nemški senator v Rimu bo dr. Karl Grabmayr, znani bivši nemškonacijonalni poslanec in nazadnje član gospodske zbornice na Dunaju. Obenem je tudi veleposestnik v južnem Tirolu.

Avstro-Ogrska, Črnagora in Albanija so edine 3 države v Evropi, ki se niso mogle rešiti iz svetovnega polома.

2 milijona dolarjev čistega dobička je vrgla ena sama pojedina, ki so jo napravili v Washingtonu amerikanski finančniki v korist stradajočim evropskim otrokom.

Jugoslovansko časopisje v Ameriki. V Ameriki izhaja sedaj 24 jugoslovanskih časopisov. Ti so: Edinost v Chicagi, Glas Naroda v Newyorku, Amerikanski Slovenec in Svoboda v Chicagi Slovenija v Milwauke, Ameriška Domovina in Enakopravnost v Clevelandu, Hrvatski Glasnik v Pittsburghu, Jugoslavenski Svijet v Newyorku, Jugoslavenski Journal v Los Angelos, Hrvatska v Calumetu, Srpski Dnevnik v Newyorku, Amerikanski Srbobran v Pittsbourghu, Srbobran v New City, Ujedinjeno Srpstvo in Jugoslavija v Chicagi, Jugoslavenska Zastava v Clicao, Glas Slobode v Chicagi, Jugoslavenska Domovina v Punta Arenas, Jadran v Buenos Airesu in Jugoslavenska Država v Valparaisu.

Za tiskovni sklad „Edinosti"

Krajšek Fran 2 L. Sufič Ester 3 L. Nabrano v Materiji 36 L. — Darovali so: B. Kastelic 15 L, R. Volarič 6 L, Fran Babič 5 L; po 2 L: Martin Čebohin iz Kozine, Race Dragolin in A. Babič; po 1 L: Vinko Čebohin, M. Babič, neimenovan in Fr. Bernetič; skupno 36 L.

Na svatbi g. Joška Kos in Marice Stegu v Št. Petru na Krasu nabrali svatje 200 L. (Novoporočencema obilo sreče, darovateljem pa iskrena hvala).

France Kavčič iz Št. Vida pri Vipavi L 50'80 v proslavo veselega dogodka.

Ker se ni udeležila veselice pev. društva »Venec«, daruje družina Margon iz Herpelj 15 L.

Vesela družba pri Miliču nabrala 39 L. — Darovali so: Povškov 10 L, Korotan 6 L; po 5 L: Žganc, Lojzka, Tonko in slab pevec, po pomoti 3 L.

Josip Bužan, Buzet 3 L.

Vesela družba v Grimaldi nabrala 35 L. — Darovali so: po 10 L: Tavčar, trgovec na Kozini in g. Francinov; po 5 L: Ivan Pavlovič, Krivičić, knez Grimaldi in Josip Blagovič.

V počeščenje spomina pok. Svetka Martelanc darujejo: Linko Luxa 25 L, družina Sosičeva iz Barkovelj 20 L.

Dosedaj izkazanih L 35.816'20; v današnjem izkazu L 403'80. **Skupno L 36.220'—.**

DAROVI

Za družbo Sv. Cirila in Metoda. V počeščenje spomina pok. Svetka Martelanc darujejo družina Sosičeva iz Barkovelj 20 L. V proslavo veselega dogodka Fran Kavčič iz št. Vida pri Vipavi 50 L, Angela Zafred v št. Petru na Krasu nabrala pri različnih igrah med fanti 54 L. V proslavo spomina prijatelja Svetka Martelanc, darujejo Kolera, Trebenta in Tičar 60 L; skupno 184 L, katere hrani uprava.

V počeščenje spomina pok. Svetka Martelanc darujejo pevskemu društvu »Adrija« v Barkovljah: po 50 L: Rafaela in Ivo Krošlj, Karl Verša, Viktor Zmideršič, pijonirka na kulturnem polju, Prosekani in Kontoveljci; po 30 L: Dr. Edvard Slavik in družina Pertotova pri Rumeni hiši, miza s verige 26 L; Linko Luxa 25 L; po 20 L: Stanko Godina verdeljski, Angelj Martelanc, Sv. Ivan, Tončka in Mihael, Gracija Stepančič, dr. Matej Pretner, Vladko, Janko in Milka Jan, Janko in Lucija Spangher; po 11 L: Ivan in Amalija Rožanc; po 10 L: Nande Starec, Pogačar, Karl Simonič, Joško, Ivan Panjek, A. O., Anton Sverca, Ivan Puntar; po 5 L: Bremic, Jenko, R. M., Keber, Rafael Piščanc, brata Zuljan, D. K., Tonček Bajdovski, Leopold Pertot, Karel in Fana Pertot, Brecelj Jožek, Frandolič mizar; Ivan Pertot 6 L; po 3 L: Ivan Gorjup, Majcen; po 2 L: Čisti, Tonček, Divača, Vrtovec, Fran Cjak; po 1 L: Pertot Fran in Pertot Bošt.; skupno 676 L.

V počeščenje spomina pok. Svetka Martelanc daruje za barkovljanske sirote družina Sosičeva iz Barkovelj 20 L. Na svatbi Ivana Grdina in Lojzike Mesar na Greti nabrano 71 L. (Oba zneska hrani uprava).

Darovi za CMD. Černigoj 25 L, Černigoj Milica 25 L, Semerl 12 L, Kojanec Rudolf 10 L, Černigoj Josipina 100 L, Kovačič Rudolf, zobotehnik 50 L, Ivan Jelenič 25 L. Denar hrani blagajnik.

Za obrambni sklad daruje družina Piščanc iz Barkovelj v spomin Svetka Martelanca 30 L.

Prostovoljno gasilno društvo v Kruševju

priredi (141)

danes, v baraki g. Župana A. Milharčiča

plesni venček in zabavni večer.

Čisti dobiček je namenjen za nakup gasilnega orodja. Preplačila se hvaležno sprejemajo. Začetek točno ob 4. uri popoldne. Posebna povabila se bratskim društvom in drugim ne bodo doposlala.

K obilni udeležbi vabi ODBOR.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

reg. zadruga z neomej. poroštvom

VABILO

na

XV. redni občni zbor

ki se bo vršil

v pondeljek, dne 14. februarja 1921, v zadružnih prostorih v ulici Pierluigi da Palestrina št. 4 I. n. ob 8. uri zvečer

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelništva.
2. Poročilo nadzorništva.
3. Odobritev računskih zaključkov za l. 1920.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Privoljenje nagrad načelništvu in nadzorništvu.
6. Volitve.
7. Slučajnosti.*)

TRST, dne 30. januarja 1921.

Ferfolja Vekoslav l. r. Gradišar Matko l. r.

*) Opombe: § 37. Vsak zadružnik sme na občnem zboru staviti predloge, ki niso na dnevnem redu, a jih mora naznaniti pismeno načelništvu vsaj 5 dni pred občnim zborom. (102)

Tvrdka ALARICO LANTSCHNER

Lastnik UGO de VISINTINI

Trst Via Roma 28 (blizu Posta Telefon 198)

Delavnica za popravljanje koles. Zaloga mot. koles in potrebščin. — Pnevmatiki za kolesa, motorna kolesa in avtomobile.

— Zastopstvo koles „STUCCHI" —

MARTELLO CTO MARCA DEPOSITATA (26)

PRALNA MILA

Rižev škrob - Ultramarin - Soda v kristalih - Soda solvay - Octova kisellna - Barve in lake - Rafija - Glauberjeva sol - Lim za mizarje

COLONIALE OLANDESE

Družba za uvoz in izvoz

Kemični izdelki. Surovine za industrijske svrhe. Droge, kolonij. blago

Trst - Pier Luigi da Palestrina št. 2

Na zahtevo ceniki

KOŽE

lisic, dihurjev, kun, vider kupujem, ter jih plačujem po najvišjih cenah.

D. Windspach, Trst, Via Battisti (Stadion) št. 10, II. nastr. (77)

Dobroznana tvrdka

A. Ferfolja

— Trst —

ul. Torreblanca 22, tel. 18-07

uljudno naznanja slavnemu občinstvu, da je zopet začela trgovati z raznovrstnimi vini, likerji in sploh z vsakovrstnimi opojnimi pijačami na debelo.

Priporoča se najtopleje udani

A. FERFOLJA. (124

Regunci Amerikanci pozor!

Posestva od 4 do 400 oralov, gostilne tudi z zemljiščem, trgovine, hiše, vile, grajščine se prodajo potom pisarne nepremičnin Zagorski, Maribor, Barvarska ulica št. 3. (122)

Izdelani raznobarvni (29)

LISIČJI KOŽUHI

Ustrojenje, izdelovanje in barvanje se izvršuje z jamstvom. — Kupujejo se navadne tisičje kože in kune.

Trgovina kožuhovin -- Trst, Via Gatteri 32

Za pomladansko setev

ponuja po nizkih cenah gospodarske stroje in sicer:

Pluge, brane, kultivatorje, mlatilnice in čistilnice za žito, stroje za setev itd.

(137)

ČESKOSLOVENSKA SPOLEČNOST

pro obchod s Východem - akc. spol. filiálka v Terstu

Via S. Nicolò 4 - Tel. 36-89

KOŽE USNJE

ter vsi v čevljarsko obrt spadajoči predmeti

ulica Udine št. 49

(prej Belvedere)

Priporoča se

(27) **F. CINK**

Za direktno dobavljanje izbornega, čistega ali baker vsebujočega, najizdatnejšega in najbolj ekonomičnega

ŽVEPLA ALNANI (Pesaro)

54 obrnite se samo na zastopnike

P. Rocco & Nipoti, Rovinj

Andrej Purič-kovač

Trst — ulica Media št. 6

prodaja vsakovrstne ŠTEDILNIKE (Sparherd) in druge potrebščine, ter izvršuje vsakovrstne poprave

(32)

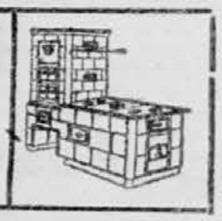

EKONOMIČNO MILO ZA DRUŽINSKO RABO

ZNAMKA

LUBRA **LUBRA**

neovržne, neprekosljive kakovosti,

absolutno zajamčeno,

brez škodljivih snovi.

: JADRANSKA BANKA :

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu